

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

14^E JAARGANG

WOENSDAG 28 AUGUSTUS 1929

No. 713

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.
Algemeen Secretaris: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES:

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. N. J. Polak; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbius; Jan Schilthuis; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.

Assistent-Redacteur: H. M. H. A. van der Valk.

Secretariaat: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.

Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonne's, leden en donateurs kosteloos, voor zover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Aangetekende stukken: Rijkantoor Ruigeplaatweg.

Advertenties f 9,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en girorekening No. 6729.

27 AUGUSTUS 1929.

De verstijving van de geldmarkt bleef ook deze week aanhouden en werd nu ook merkbaar in de rente voor particulier disconto. Was er aanvankelijk nog voor $4\frac{15}{16}$ pCt. mogelijkheid tot plaatsing, in het verdere verloop der week liep de koers geleidelijk op en aan het einde werd voor $5\frac{1}{8}$ à $5\frac{3}{16}$ pCt. afgedaan. Ook de prolongatierente bleef verder stijgen. Geopend op $4\frac{3}{4}$ pCt., de slotprijs der vorige week, werd later $5\frac{1}{8}$ en $5\frac{1}{4}$ pCt. genoteerd.

Daarentegen werd het aanbod van callgeld eerder iets groter, zoodat na $5\frac{1}{4}$ pCt. weder voor 5 pCt. werd afgedaan.

* * *

De inschrijving op het schatkistpapier was geheel in overeenstemming met de belangrijke inkrimping van de geldmarkt. Van de gevraagde f 50 miljoen werd slechts f 41.735.000 toegewezen, daar de overige inschrijvingen blijkbaar te onvoordeelig waren. In totaal was ingeschreven voor f 59.963.000. Toegewezen werden;

f 23.430.000 driemaands promessen voor f 986.87 of ca. $5\frac{3}{16}$ pCt.;

f 9.210.000 zesmaands promessen voor f 975.35 of ca. 5 pCt. en

f 9.095.000 5 pCt. biljetten voor f 1.007.50 of ca. $4\frac{7}{8}$ pCt.

* * *

Op den weekstaat van De Nederlandsche Bank geeft de post binnenlandsche wissels een daling van f 8.9 miljoen te zien, die zich ten deele laat ver-

klaren uit aflossing van schatkistpapier. Het bedrag der rechtstreeks bij de Bank ondergebrachte schatkistpromessen verminderde in de afgelopen week van f 21 miljoen tot f 17 miljoen. De beleeningen vertoonden een teruggang van f 13.4 miljoen. Het renteloos voorschot aan het Rijk blijkt met f 10 miljoen te zijn geklommen.

De goudvoorraad der Bank bleef vrijwel op dezelfde hoogte. De zilvervoorraad steeg met een goede f 100.000. De post papier op het buitenland en de diverse rekeningen op de actiefzijde der balans vermeerderden resp. met f 7.6 miljoen en f 400.000.

De biljettencirculatie vertoonde een teruggang van f 2 miljoen. De rekening-courant-saldi bedragen f 2.7 miljoen minder dan verleden week. Het beschikbaar metaalsaldo steeg met f 2 miljoen. Het dekkingspercentage is ruim 57.

* * *

De wisselmarkt was vrij stil. Onder den invloed van het duurdere geld was de stemming flauwer en brokelden de koersen langzaam af, zonder dat groote veranderingen intraden. Dollars liepen terug van 2.4965 tot 2.4952; ponden van $12.10\frac{1}{4}$ tot $12.09\frac{9}{16}$; marken van 59.45 tot $59.41\frac{1}{2}$ en Fransche francs van $9.77\frac{1}{4}$ tot $9.76\frac{1}{2}$. Ook de overige koersen volgden den zelfden lijn. De termijnmarkt bewoog zich eveneens in dezelfde richting. Door het duurdere geld en de dalende contante koersen liep de marge voor termijn verder terug. Het disagio voor ponden daalde van $\frac{9}{16}$ tot $\frac{1}{8}$ cent; voor dollars van 17 tot 13 cent en voor marken van 10 tot $8\frac{1}{2}$ cent.

LONDEN, 26 AUGUSTUS 1929.

Gedurende de eerste drie dagen van de vorige week was geld schaarsch en duur, maar later werd het veel gemakkelijker met dag tot dag geld à 4 pCt. De geld- en disconto-markt waren nog altijd onder den invloed van de goudverschepingen, in hoofdzaak naar Frankrijk. Op Vrijdag is de Fransche vraag voor goud opgehouden; de koers blijft maar even boven het goudpunt. Men hoopt, dat de goudzendingen voorloopig tenminste gestopt zijn. Sinds 1 Januari is ongeveer £ 17 miljoen goud uitgevoerd en het cijfer van 150 miljoen pond, de limiet waaronder de goudvoorraad van de Bank van Engeland niet dalen mocht is al lang overschreden.

Schatkistpromessen werden Vrijdag tegen $5\frac{15}{32}$ toegewezen. 3 Maands wissels noteeren $5\frac{15}{32}$ — $5\frac{1}{2}$ met weinig omzet.

October wissels waren echter gekocht à $5\frac{1}{4}$ pCt. In de buitenlandsche wisselmarkt gaat er ook weinig om.

Slot Dollars $4.84\frac{25}{32}$; Guldens 12.09%; Fransche Franc 123.88.

LOONEN EN LOONSVERHOUDINGEN IN NEDERLAND.

De sub-commissie uit de „Commissie voor de economische politiek” deed een verslag verschijnen over de „Loonen en loonsverhoudingen in Nederland”. Voor haar werk had zij de medewerking verkregen van den op het gebied van loonstatistiek bekenden Dr. Ir. B. Bölger. Ik doe de leden der sub-commissie, onder wier toezicht, gelijk de inleiding vermeldt, het verslag werd bewerkt, waarschijnlijk geen onrecht, als ik het vooral aan die zeer deskundige medewerking toeschrijf, dat onze sociaal-economische literatuur door dit boekje met een uiterst interessant werk is verrijkt: Cijfers uit de voorhanden, maar meestal ongelezen statistieken zijn verwerkt in eenvoudige tabellen, die de cijfers voor ons laten spreken en in de samenvattingen en conclusies van het verslag wordt ons een betrouwbaar overzicht gegeven van de ontwikkeling der loonen van een groot deel der Nederlandsche werklieden in de laatste 15 jaren.

Gebruikt zijn de loonstatistieken van de Rijksverzekeringsbank, de Centrale Werkgevers-Risicobank, de Arbeidsinspectie en verspreide gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek, van openbare bedrijven, van werkgevers- en vakverenigingszijde en van het Internationaal Arbeidsbureau te Genève. Met behulp van deze gegevens is men er in geslaagd, niet alleen een overzicht te geven van de ontwikkeling der geldloonen, maar ook van de z.g. goederenloonen, waaruit blijkt, wat de loonarbeider met het verdiende loon kan doen. Voor vergelijkingen tusschen verschillende tijdperken en landen is de herleiding tot deze goederenloonen noodig.

De verkregen cijfers zijn vergeleken voor de jaren 1913/14, dus onmiddellijk vóór den oorlog met die voor de periode van de hoogste loonen in de jaren 1920/21, en met de tegenwoordige cijfers. Men trachtte niet verder terug te gaan dan tot 1913/14 en het zoude in het algemeen ook geen doel hebben gehad; dit te doen met de uitvoerigheid, waarmede de gegevens zijn behandeld. Enkele vergelijkingen met de cijfers, die van het begin dezer eeuw beschikbaar waren, zouden toch misschien niet onbelangrijk zijn geweest. Ik kom hier nader op terug.

Het is natuurlijk een bezwaar, dat men bij het groote getal werklieden, waarover het onderzoek zich uitstreckte — bijna $1\frac{1}{4}$ miljoen in 1926¹⁾ — alleen met algemeene gemiddelden kon werken, zoodat er geen rekening mede gehouden is, of geschoolde door ongeschoolde werklieden zijn vervangen of dat bij de uitbreiding der industrie in bepaalde richting, goedkope ongeschoolde werkrachten meer worden gevraagd dan duurere vaklieden. Maar men heeft in het algemeen bruikbare vergelijkingscijfers verkregen, om de loonsverhoudingen in de verschillende groepen, waarin de ongevallenwet de bedrijven splitst, vast te stellen. Ditzelfde werk is gedaan voor de andere genoemde beschikbare gegevens en in het algemeen kloppen de uitkomsten.

In de tweede plaats heeft men aan de hand der beschikbare gegevens een vergelijking gemaakt tusschen de kosten van het levensonderhoud in dezelfde jaren. Wat de voedingsmiddelen betreft, beschikt men over de bekende indexcijfers voor groot- en kleinhandelsprijzen. Voor de andere kosten was men aangewezen op de z.g. budgets van een zeer beperkt aantal arbeiders in Amsterdam en een dergelijke statistiek van kleine ambtenaren (het verslag spreekt hier ook van arbeidersgezinnen) in Den Haag. Dit is zeker niet heel voldoende, maar men moet het er mee doen.

* * *

De uitkomsten van het onderzoek zijn zeer belangrijk.

¹⁾ Arbeiders in landbouw-, winkel- en kantoorbedrijf en losse transportarbeiders vielen buiten dit onderzoek.

INHOUD.

	Blz.
LOONEN EN LOONSVERHOUDINGEN IN NEDERLAND door	
<i>Ir. C. F. Storck</i>	774
De voorgestelde pachtwetten II (Slot) door <i>J. Smid</i> ..	776
Het koperkartel door <i>I. Monas</i>	777
De geboortevermindering tijdens de oorlogsjaren en de Nederlandsche Arbeidsmarkt in de komende jaren door <i>Dr. R. van Genechten</i> met Naschrift door <i>Mr. J. Bierens de Haan</i>	779
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
Zweden en de ontwikkeling op de buitenlandsche geldmarkten door <i>Mej. Karin Kock</i>	781
AANTREKENINGEN:	
Indexcijfers van groot- en kleinhandelsprijzen in Nederlandsch-Indië	782
BOEKAANKONDIGINGEN:	
E. L. Smith: Common stocks as Long Term Investments. Hartley Withers: Hints about Investments	783
OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN	783
MAANDCIJFERS:	
Resumé uit het „Monthly Bulletin of Statistics”	784
Giro-kantoor der Gemeente Amsterdam	785
Productie der Steenkolen-, Bruinkolen- en Zoutmijnen	785
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	785—792
Geldkoersen. Bankstaten. Verkeerswezen.	
Wisselkoersen. Goederenhandel.	

Als algemeen resultaat volgt uit de cijfers van de R.V.B., dat het indexcijfer voor het gemiddelde loon van werklieden, in 1913/14 herleid tot 100, in 1921/22 257 en in 1926—215 was. Ook de cijfers der andere statistieken leiden tot ongeveer dezelfde resultaten.

Daarnaast is het indexcijfer van de kleinhandelsprijs der voedingsmiddelen in 1913 op 100 gesteld, in 1926 — 146, en dat van de levensonderhoudskosten in Amsterdam 168, in Den Haag 160.

De stijging der indexcijfers van de voedingsmiddelen is belangrijk lager, dan die van het levensonderhoud. De stijging van deze laatste cijfers in de periode 1913—1926 is voor Amsterdam hooger dan voor Den Haag, zoodat men mag aannemen, dat de gemiddelde stijging der levensonderhoudskosten in Nederland lager is dan in Amsterdam. Het verslag is dus wel zeer voorzichtig in de conclusie, dat waar het loonpeil van 100 op 215 gestegen is, de kosten van het levensonderhoud van 100 op 170 stegen en dus het z.g. goederenloon in 1926 op $215 : 1.7 = 126$ gesteld mag worden, tegenover 100 in 1913.

In het verslag wordt er verder aan de hand van een aantal gegevens en cijfers op gewezen, dat de Nederlandsche industriele arbeider, behalve de loonsverhoging van 26 pCt. sedert 1914 nog zeer belangrijke lotsverbeteringen heeft verkregen. Zijn werktijd is van 10 à 12 uur per dag verkort tot 8 uur. Vele vacantieregelingen, ziekengeld- en pensioenregelingen zijn ingevoerd, waar ze vroeger niet bestonden en de wettelijke regeling der invaliditeits- en ouderdomsverzekeringen kwam tot stand, terwijl de ongevallenverzekering werd uitgebreid. De kosten der sociale verzekeringen voor Rijk en werkgevers samen werden in 1925 geschat op 128 miljoen gulden per jaar.

Voor werkloozenzorg werden door Staat en Gemeenten zelfs in 1927 nog voor 20 miljoen gulden besteed!

Om een vergelijking te maken tusschen de vermeerdering der inkomens van de arbeiders en die van ons geheele volk heeft men aan de hand der inkomstenbelasting-statistieken een interessante berekening gemaakt, waardoor men tot de conclusie komt, dat globaal de welstand der inwoners (inclusief dus der werklieden) met 10 pCt. is toegenomen. De stijging der inkomens der niet tot de arbeidersklasse behorenden is dus geringer dan deze 10 pCt. De welstand der arbeidersklasse is dus belangrijk meer gestegen, dan die der overige bevolking.

Door een vergelijking met buitenlandsche cijfers, waarvoor de berekeningsmethoden van het Internationaal Arbeidsbureau zijn gevolgd, al zijn daartegen bezwaren in te brengen, komt men tot de conclusie, dat in ons land de loonsverhoudingen sedert 1914 niet alleen meer verbeterd zijn dan in de andere ons om-

ringende industriële landen; maar dat bovendien, wat welstand der arbeidersklasse betreft, Nederland in Europa ongeveer aan de spits staat.

Ik wees er hierboven op, dat het in zeker opzicht te betreuren is, dat geen vergelijkingen konden worden getrokken met een vroeger tijdstip, bijv. 1900. Ware dit mogelijk geweest, dan zoude waarschijnlijk gebleken zijn, dat ook in het tijdperk 1900—1915 de vooruitgang voor Nederland belangrijker is geweest dan voor de omringende landen. Met den verblijdenden vooruitgang van onze industrie in de laatste 30 jaar heeft die van den welstand der arbeidersklasse gelijken tred gehouden.

Wij hebben zeker redenen, verheugd te zijn over de resultaten van dit onderzoek, want een vooruitgang van het gemiddelde welvaartspeil onzer arbeidersklasse is van buitengewoon belang. Het is ook goed, dat hier van zeer onpartijdige zijde eens wordt geconstateerd, dat de Nederlandsche arbeidersklasse in haar geheel in een gunstige positie verkeert tegenover de andere volksklassen en ook tegenover die van het buitenland. Het wordt wel eens anders voorgesteld, als men dit voor het een of ander doel noodig acht en al mocht er dikwijls twijfel rijzen aan de juistheid van dergelijke voorstellingen, bewijsmateriaal was niet altijd te vinden. In dit boekje is, het in verschillende opzichten in goede rangschikking bijeengebracht.

* * *

De medaille heeft echter voor een groot deel dier arbeidersklasse en ook voor onze industriële ontwikkeling haar keerzijde. Ook deze wordt ons in dit belangrijke rapport getoond.

In de eerste plaats geeft de loonbeweging van ongeschoolde in vergelijking met geschoolde arbeiders in binnen- en buitenland tot enkele opmerkingen aanleiding. De verhouding heeft zich overal ten gunste der ongeschoolden gewijzigd. Voor was de wijziging groot voor 1920/21 in vergelijking met 1915. Het sterkst was ze in Duitsland, waar in 1913 het gemiddelde loon van ongeschoolden 60 pCt. was van dat der geschoolden, terwijl dit percentage tot 86 steeg in 1920/21, om te dalen tot 72 in 1927. Voor Nederland is een zelfde strekking in sommige bedrijven misschien in even sterke mate te bemerken, maar algemeene cijfers ontbreken. Wel is uit de meer gedetailleerde gegevens voor bepaalde bedrijven de conclusie te trekken, dat hier te lande het loonpeil in de bedrijven, waar het minst vakkenis vereischt wordt, meer gestegen is, dan in die, waar grooter vakbekwaamheid noodig is.

Dit is zeker een minder gunstig verschijnsel, want het peil der arbeidersklasse in haar geheel daalt, als minder vakbekwaamheid verkregen wordt en dat is het geval als niet hooger loon een prikkel vormt tot het verkrijgen van deze. Ten deele is de ontwikkeling der industrie in de richting van massa-fabricage en verdere mechanisatie een ongunstige factor, maar ook de vakverenigingstactiek heeft hier schuld. De vooruitgang van het ledental wordt dikwijls voor een groot deel bij de ongeschoolden verkregen en vele loonacties der laatste jaren deden om vooral voor die categorie van leden verbetering te bereiken.

Een voor de industrie nog veel belangrijker nadeel ontstaat uit het verschil in loonstijging in de z.g. beschutte en die in de onbeschutte bedrijven. Aan een uitvoerige tabel, voor de belangrijkste bedrijven gedetailleerd, waarbij zooveel mogelijk met verschillende bijomstandigheden rekening werd gehouden en waar alle verdiensten tot weekloonen zijn herleid, zijn de algemeene gegevens ontleend. Het blijkt, dat overal de werklieden in de gemeentebedrijven — door den kiezer stevig *bescht!* — meer verdienen dan die in de particuliere bedrijven. De verschillen zijn bijna zonder uitzondering het grootst voor de ongeschoolden. De m.i. verkeerde strekking, waarover ik hier-

boven sprak, wordt vooral door de loonpolitiek bij die bedrijven in de hand gewerkt.

In de onbeschutte bedrijven wordt overal minder, soms belangrijk minder verdiend, dan in de beschutte bedrijven en uit verschillende gegevens is te zien, dat over het algemeen de loondaling sedert het hoogste punt geringer is geweest in de openbare en de beschutte dan in de onbeschutte bedrijven.

Om een enkelen greep te doen uit centra van industrie: In Tilburg verdienen de vaklieden in de onbeschutte bedrijven 26 pCt. minder, die in de beschutte bedrijven 20 pCt. minder dan die in de gemeentebedrijven. De niet-vaklieden verdienen in de onbeschutte bedrijven zelfs 28 pCt. minder dan de gemeentewerklieden. In Enschede zijn deze cijfers respectievelijk: 18, 13 en 20 pCt., in Eindhoven 17, 14 en 16 pCt., in Zaandam 21, 16 en 27 pCt. In Amsterdam is de verhouding schijnbaar veel gunstiger. Daar verdienen nl. de vaklieden in de onbeschutte bedrijven 10 pCt., die in de beschutte bedrijven 5 pCt. en de niet-vaklieden 12 pCt. minder dan die van de gemeentebedrijven. Wanneer men echter bedenkt, dat de hoogst beloonde werklieden, die in het diamantvak wel het grootste contingent vormen in het onbeschutte, die in het bouwbedrijf het grootste contingent in het beschutte bedrijf, dan ligt daarin waarschijnlijk de verklaring voor de betrekkelijk geringe verschillen in de hoofdstad. Bij alle vergelijkingen is nog op te merken, dat de loonen der gemeentewerklieden overal zóó zijn herleid, dat deze bij die loonen in het genot zijn van een premievrij pensioen.

Het nadeelig verschil voor de loonen in de onbeschutte bedrijven komt nog sterker uit in de bekende vergelijkingen, die geregeld door het Bureau van Centraal-Overleg worden gepubliceerd. Daaruit blijkt bijv., dat gemiddeld in Amsterdam de *ongeschoolde* werkman in de bouwvakken 10 pCt., die in het gemeentebedrijf ruim 6 pCt. meer verdient dan de *geschoolde* in de metaalindustrie. In Haarlem en Utrecht bestaan dergelijke verschillen tussen de loonen in de onbeschutte metaalindustrie en die in het gelijksoortig beschutte bedrijf van de spoorwegwerkplaatsen.

De aandacht is herhaaldelijk op deze en dergelijke misstanden gevestigd, maar de ongunstige verschillen bestaan en het is natuurlijk hoe langer hoe moeilijker, ze weg te nemen. Dubbel te betreuren echter valt het, dat ze door sommige gemeenteraadsbesluiten nog worden vergroot. De kiezers zijn blijkbaar bereid, de verkeerde verhouding te bestendigen, wat de gemeentebedrijven betreft, en dit werkt op de loonen in de beschutte bedrijven terug.

Het onbeschutte bedrijf beschikt niet over de heurs der belastingbetalers en moet met de buitenlandsche loonen rekening houden. Aan zijn ontwikkeling kan door de onjuiste verhouding een groote hinderpaal in den weg gelegd worden. Men weet, dat in vele onbeschutte bedrijven nog steeds groote moeite bestaat, om loonend te werken.

Gelukkig voor de werklieden, dat de ontwikkeling van eenige nieuwe industrieën het minder bloeiende bestaan van de oudere goedmaakt. Wanneer men echter nagaat, hoe het staat met de industriële ontwikkeling, bijv. in Amsterdam, zijn de gevolgen van de onjuiste loonsverhoudingen niet te miskennen. Voor een oogenblik de algemeene statistieken, waarover ik in den aanvang schreef, nog eens nader bekijkende: wij zagen, dat het gemiddelde cijfer voor het loon in 1913 op 100 stellende, dit cijfer voor 1921/22 bedroeg 257 en voor 1928 daalde tot 215. Voor 1921/22 was voor de diamantbewerker het indexcijfer slechts weinig boven het gemiddelde, nl. 260. Het daalde echter slechts tot 242, dus slechts met 7 pCt., terwijl de gemiddelde daling 16 pCt. bedroeg. Voor de sigarenmakers vinden wij iets dergelijks, nl. een stijging tot 270 in de hoogste periode. Daarop is wel een daling met 15 pCt. gevolgd, maar wat Amster-

dam betreft was het kwaad gedaan en de sigaren-industrie is daar verdwenen, evenals in andere plaatsen met hooge loonen. Zoude de halveering van het aantal Amsterdamsche diamantwerkers sedert het begin dezer eeuw ook in verband staan met de loonbeweging in hun vak, waarvan Amsterdam vroeger bijna het monopolie bezat?

Om daaraan een ernstig algemeen bezwaar van verkeerde loonpolitiek voor de arbeidersklasse te demonstreeren, vermeld ik nog één cijfer. Het gemiddelde loon in de electriciteitsfabrieken is sedert 1921/22 niet gedaald, maar gestegen! Dit is voor de kosten der electriciteitsvoorziening wel niet van veel belang, maar wel voor de juiste loonsverhoudingen tusschen de arbeiders in eenzelfde land.

Het electriciteitsbedrijf is wel het sterkste voorbeeld van een op niet onbedenkelijke wijze onmisbaar bedrijf. Misschien in nog sterkere mate dan in het spoorwegbedrijf moeten arbeidsmoeilijkheden, die tot staking zouden kunnen leiden, uitgesloten zijn. De leiders der electriciteitsbedrijven moeten daarom in de keuze van hun personeel met de uiterste zorg te werk gaan en onder alle omstandigheden zeker zijn van volkomen plichtsbetrachting van dat personeel. Of dit altijd zoo wordt ingezien laat ik daar, maar het is natuurlijk, dat men tegenover noodzakelijke betrouwbaarheid van de werklieden in Centrales hooge loonen moet betalen. Wegens grootere vakbekwaamheid, wegens moeilijker of bijzonder vermoeiend werk, ware dit niet noodig. In particuliere bedrijven wordt van gelijksoortige werklieden als regel meer geëischt en zij moeten met lagere loonen genoegen nemen.

Het is natuurlijk, dat daardoor afgunst kan ontstaan en in vele gevallen kan de arbeidsvreugde gaan ontbreken, al is het gelukkig, dat ook bij arbeiders het loon niet altijd de voornaamste prikkel is. Wat ons van een enkel geval heel sterk opvalt, terwijl men daar een aannemelijke verklaring kan geven van een overigens onjuiste loonsverhouding, geldt in vele gevallen in het geheel niet. Men zal mogelijk kunnen beweren, dat in de openbare of beschutte bedrijven als regel harder wordt gewerkt, dan in de onbeschutte industrie. Waar de bijkomstige voordeelen in openbare bedrijven over het algemeen veel groter zijn, dan in de industriele bedrijven bestaat voor de arbeiders daarom reeds de zeer verklaarbare drang, om in overheidssdienst te treden. Dat die drang nog door veel hooger loon geprikkeld wordt, moge de principieele voorstander van het overheidsbedrijf goedkeuren, zij echter, die overtuigd zijn, dat industrieel en technisch gesproken het overheidsbedrijf hoogstens als een in sommige gevallen noodzakelijke aanvulling kan worden aanvaard, moeten blijven strijden voor een algemeen loonpolitiek, waarbij de meeste vakbekwaamheid en de beste plichtsbetrachting en geschiktheid de beste belooning ontvangen. Dit is even goed een algemeen arbeiders- als een industrieel belang.

In het bovenstaande liet ik veel uit dit rapport onbesproken. De lezer zal op verschillend gebied vele belangrijke gegevens kunnen vinden. Het rapport moge in handen komen van ieder, die zich op eenigerlei wijze moet bezig houden met arbeiders-loonvraagstukken. Het is daarom wel jammer, dat dit boekje niet in den gewonen boekhandel verkrijgbaar is, maar dat het, zooals op den omslag vermeld staat, alleen is „aan te vragen bij de Afdeling Handel en Nijverheid, Bezuidenhoutscheweg 30, 's-Gravenhage, tegen betaling van f 1.— per stuk, eventueel vermeerderd met de portokosten”. Als men daar zoo'n boekje bestelt, krijgt men het niet alleen toegezonden, maar ook wordt het nog van een begeleidbrief voorzien! Wat minder officieele verspreiding ware hier zeer zeker gewenscht geweest. Dit zal wel niet aan de samenstellers van het rapport liggen, wie men zeer veel dank verschuldigd is voor hun voortreffelijken arbeid.

C. F. STORK.

DE VOORGESTELDE PACTWETTEN.

II (Slot).

Het Continuatierecht.

Dit is het derde punt, dat het ontwerp tracht te regelen. Het is niet tegen te spreken, dat het noodeloos verwisselen van pachter niet in het algemeen belang is, daar de cultuur er door wordt geschaad. En ook, dat de zittende pachter, als hij moet concurreeren met andere gegadigden, in eene zwakke positie verkeert, aangezien het verlaten der hoeve voor hem allerlei kosten en moeilijkheden oplevert. Deze zwakke positie kan oorzaak zijn, dat hij een hoogere pachtsom aanvaardt dan hij anders zou hebben gedaan. Met het oog op een en ander verdient het zoeken naar maatregelen, die het veranderen van pachter tegengaan, ongetwijfeld aanbeveling.

Een dertigtal jaren geleden heeft in een artikel in Vragen des Tijds het toenmalige Kamerlid Zijlma voorgesteld, van den verpachter eene pachtbelasting te heffen, die voor het volle bedrag zou moeten worden betaald gedurende het eerste pachtjaar van een nieuwen pachter, om dan in enkele jaren tot nul te dalen.

Dr. J. Oortwijn Botjes te Oostwold heeft het denkbeeld geopperd, den verpachter te verplichten tot het betalen aan den pachter van een schadeloosstelling van bijv. hoogstens een half jaar pacht, indien hem de pacht werd opgezegd zonder dat daarvoor redelijke motieven zijn aan te voeren. Voor beide denkbeelden valt ongetwijfeld iets te zeggen. Zij zouden den pachter helpen zonder tegenover den verpachter al te onredelijk te zijn.

Velen wenschen echter belangrijk verder te gaan. Zij willen den pachter, als hij zijn plicht doet en de eigenaar het bedrijf niet zelf wenscht te exploiteeren, het recht geven op continuatie der pacht tegen eene door de pachtcommissie vast te stellen pachtsom. Tegen een dergelijk continuatierecht is door de Staatscommissie voor het Pachtvraagstuk met kracht opgekomen en m.i. terecht. Naar het mij voorkomt, hebben wij hier te doen met een nieuw geval, waarin de pachtwetgever krachtig zou medewerken tot het doen verdwijnen van de pacht.

In de eerste plaats gaat, het m.i. niet aan, een eigenaar te verplichten, zijn goed in handen te laten van iemand, met wien hij het nu eenmaal niet kan vinden. Voor groote landeigenaren is dit bezwaar misschien niet zoo groot. Voor den kleinen verpachter is het dit echter wel. Voorts zal men, zooals de Staatscommissie terecht opmerkt, komen tot verstarring der agrarische verhoudingen. Men zal hen, die eenmaal pachter zijn, in een gunstige positie brengen. Maar voor hen, die het niet zijn, doch het gaarne willen worden, zal de toestand moeilijker worden. Vooral voor den landarbeider zal het vrijwel onmogelijk worden, op te klimmen.

En in de derde plaats moet het continuatierecht onvermijdelijk samengaan met het vaststellen der pachtsom te onttrekken aan de macht van den eigenaar en te doen plaats hebben door pachtcommissies.

In de M. v. T. worden de door de Staatscommissie voor het Pachtvraagstuk aangevoerde bezwaren uitvoerig aangehaald. De Ministers meenen echter een weg te hebben gevonden, deze bezwaren te ontloopen door het voorstellen van een beperkt continuatierecht. Dit komt hierop neer, dat in geval van opzegging van eene pachtovereenkomst, de pachter zich tot den kantonrechter kan wenden, met het verzoek, de overeenkomst te verlengen. Indien hiertegen geen redelijke bezwaren bestaan, kan de rechter aan dit verzoek voldoen. Met dien verstande evenwel, dat de termijn, waarmede de overeenkomst wordt verlengd, nimmer den tijd te boven mag gaan, dien de overeenkomst zonder verlenging zou hebben geduurd; terwijl dezelfde overeenkomst niet meer dan tweemaal en in het geheel niet langer dan tien jaren mag worden verlengd.

Opgemerkt zij, dat deze regeling slechts geldt voor pachtovereenkomsten, aangegaan voor bepaalde tijd langer dan een jaar of voor onbepaalde tijd en betreffende gronden van bepaalde minimum-grootte.

Wat valt nu van deze regeling te zeggen? Het is zeker niet te ontkennen, dat dit beperkte continuatierecht minder bezwaren met zich zal brengen dan een meer volledig continuatierecht. Daar staat echter ook tegenover, dat de pachter er bitter weinig aan zal hebben. Het zal er waarschijnlijk toe leiden, dat zeer korte pachttermijnen ingang vinden, wat zeker weinig aanbevelenswaardig is. Zoo kan men bijv. door een termijn van een jaar te nemen, buiten de regeling blijven. Waar het om te desver voor 6 jaren verpachte, zal men het onder de voorgestelde regeling voor twee jaar doen. Deze termijn kan dan twee keer worden verlengd, om te komen tot een tijd van 6 jaren. De zaak blijft dus ongeveer zooals zij is, met dit verschil, dat de pachter bij het intreden van een minder gunstige periode de pacht met twee of vier jaar kan beëindigen, terwijl de verpachter bij het intreden van een gunstige conjunctuur, daarvan eerst kan profiteren, als de volle 6 jaar om zijn. Dit lijkt mij meten met twee maten.

Alles wel beschouwd, komt het mij voor, dat dit beperkte continuatierecht weinig aanbeveling verdient. Wil men inderdaad den pachters in deze richting iets geven, dan moet men veel verder gaan. Maar dan staat men ook voor de noodzakelijkheid, bij de verlenging tevens den pacht prijs te herzien.

Pachtopzegging.

In verband met het continuatierecht dient nog melding te worden gemaakt van de verandering, die het ontwerp wil brengen in de pachtopzegging. Tegenwoordig eindigt een voor een bepaalde termijn aangegane pachtovereenkomst van zelve. Voorgesteld wordt nu, dat dergelijke overeenkomsten slechts eindigen, indien menstems een jaar voor den afloop, opzegging heeft plaats gehad. Blijft deze opzegging achterwege, dan wordt de overeenkomst geacht voor denzelfden termijn te zijn verlengd.

Ik heb aanvankelijk niet kunnen begrijpen, waarin het nut van een dergelijke regeling steekt. Bij nader inzien valt dit nu echter niet geheel te ontkennen. Tegenwoordig toch komt het nogal voor, dat de verpachter de onderhandelingen over eene nieuwe pachtovereenkomst sleepende houdt en zodoende de beslissing wordt verschoven tot een zoo dicht bij het einde van den termijn gelegen tijdstip, dat het voor den pachter moeilijk wordt nog een nieuwe hove te vinden en hij dus gedwongen wordt met de door den verpachter gestelde voorwaarden genoegen te nemen. Wellicht kan de voorgestelde regeling ertoe bijdragen, dezen misstand te doen verdwijnen.

* * *

Hiermede is het voornaamste van wat het ontwerp-pachtwet bevat, besproken. Ik vrees, dat het velen voorstanders van een krachtig ingrijpen van den wetgever niet ver genoeg zal gaan en dat zij er inzonderheid naar zullen streven, het continuatierecht uit te breiden en te komen tot het vaststellen der pacht-sommen door overheidsorganen. Over de talloze bezwaren, die aan dit laatste verbonden zijn, zal ik, om het artikel niet langer te maken dan het reeds is geworden, thans niet spreken. Toch is het goed, dat het vóór het ontwerp in de Kamer wordt behandeld, nog eens onder de oogen wordt gezien. Wellicht vind ik daartoe binnenkort gelegenheid. Dat het ontwerp, niettegenstaande het streven naar gematigdheid, hetwelk ongetwijfeld bij de samenstelling heeft voorgezeten, alle tegenstanders van eene ingrijpende regeling naar den zin zal zijn, meen ik ook te moeten betwijfelen. Inzonderheid tegen de regeling van het remissierecht, zooals het ontwerp dit voorstelt, zullen velen ernstig bezwaar hebben, terwijl voor het voorgestelde

beperkte continuatierecht ook wel weinig enthousiasme zal bestaan.

De Pachtcommissies.

Thans nog een kort woord over het ontwerp tot regeling van de pachtcommissies. Het is de bedoeling dat door de Kroon voor elke provincie een of meer pachtcommissies worden ingesteld. Eene pachtcommissie zal bestaan uit een voorzitter en minstens vier leden. De voorzitter en de voorzitter-plaatsvervanger moeten juristen zijn, de leden en hunne plaatsvervangers voor de helft pachters, voor de andere helft verpachters. De pachtcommissie voegt zich eene secretaris toe en regelt diens werkzaamheden bij eene instructie. Den voorzitter en den secretaris kan eene bezoldiging uit 's Rijks kas worden toegekend.

De taak der pachtcommissie bestaat in het volgende:

a. Zij treedt, wanneer zij door beide partijen als zoodanig is aangewezen, als scheidsrechter op.

b. Zij belast zich met het vaststellen en wijzigen van de voorwaarden van pachtovereenkomsten, doch alleen, wanneer partijen bij voorbaat schriftelijk zich aan de door de pachtcommissie vast te stellen regeling onderworpen hebben.

c. Zij geven adviezen in zaken van pacht.

d. Zij ontwerpen model-pachtovereenkomsten.

e. Zij geven voorlichting aan den rechter.

Wat dit laatste punt betreft, zij opgemerkt, dat, in tegenstelling met de voorstellen der Staatscommissie voor het Pachtvraagstuk, aan de pachtcommissies geen rechterlijke competentie wordt toegekend en pachtcommissies van de pachtcommissies geacht wordt aangewezen. De pachtcommissie dient den rechter op diens verzoek van voorlichting. In sommige gevallen is de rechter verplicht deze voorlichting te vragen.

Uit het bovenstaande blijkt de bedoeling, om officieele pachtcommissies in te stellen met raadgevende en bemiddelende bevoegdheid. Nu passen officieele pachtcommissies geheel in het kader van de voorgestelde pachtwet. Ook afgezien daarvan echter is er m.i. voor de instelling van dergelijke pachtcommissies wel iets te zeggen.

In de eerste plaats zal een eind worden gemaakt aan de versnippering van krachten, die het gevolg is van het langzamerhand ontstaan van particuliere pachtcommissies van verschillende richting. En in de tweede plaats wint de overtuiging veld, dat officieele pachtcommissies waarschijnlijk meer gezag zullen hebben dan particuliere. Inzonderheid zullen uitwonende eigenaren vermoedelijk eerder bereid zijn gebruik te maken van eene officieele pachtcommissie dan van eene, die, zooals met de particuliere commissies het geval is, uitgaat van een landbouworganisatie.

J. SMID.

Voorburg.

HET KOPERKARTEL.

In de eerste maanden van dit jaar is de industrie wereld als het ware opgeschrikt door een exorbitante stijging der koperprijzen. Gedurende het jaar 1928 had het Koperkartel de prijzen voor Electrolytisch vanaf £ 66 tot ca. £ 69 tegen September opgevoerd. De verbruikers waren met deze prijzen ingenomen, daar men het gevoel had, dat het Kartel de koperprijzen a.h.w. gestabiliseerd had en men bij de verwerking niet angstig de marktfluctuaties behoefde te volgen.

Er was een zekere voldoening bij de consumenten over de werkwijze van het Kartel. Midden September begon het Kartel de prijzen geleidelijk op te zetten; veel had deze verhooging niet te beteekenen, totdat in October over een tijdsverloop van ca. 2 weken een verhooging van ca. £ 5 plaats vond. Dit deed de verbruikers even opschrikken. Het Kartel bedoelde toch stabilisatie en een dusdanige verhoging had toch weinig uitstaande met prijsstabilisatie. De

schrik sloeg echter over in een paniek, toen vanaf Januari van dit jaar tot einde Maart de prijs voor Electrolytisch van £ 77 op £ 112 werd gebracht.

Deze prijsverhoging, welke vooral in Februari en Maart in een tempo van eenige Ponden dagelijks plaats vond, maakte ieder marktoverzicht tot een illusie. De verbruikers van koper konden met hun eindfabrikaat in geen enkel opzicht deze snelle prijsstijging volgen, terwijl zij, die in verband met de snelle stijging meenden mondjesmaat te moeten koopen, verplicht waren tegen hooge prijzen in te koopen.

Hierbij komt, dat de termijnmarkt in koper niet in Electr. koper plaats vindt, doch in Standard koper. In normale gevallen is de spanning, welke tusschen beide soorten koper bestaat, circa £ 4 tot £ 7, welk bedrag de kosten uitmaakt om Standard koper te laten raffineeren tot Electrolytisch koper. Bij de hooge noteringen voor Electr. bedroeg de spanning £ 13 tot £ 17.

Er was dus een groot risico aan verbonden om op de termijnmarkt in Standard te dekken, daar niemand wist hoe de verhouding tusschen Standard en Electrolytisch zich verder zou ontwikkelen.

De komische noot ontbrak ook niet. Een aantal Duitsche, Fransche en Engelsche firma's uit de koperverwerkende industrieën hadden een telegram gestuurd aan den heer Kelley, den leider van het Koperkartel en hem gevraagd wat hij van plan was te doen om het vertrouwen in de prijspolitiek van het Koperkartel te herstellen. Het antwoord was tamelijk lakoniek: „Niet het Kartel heeft den prijs opgejaagd, maar de verbruikers door speculatieve koopen en ware het Kartel er niet geweest, dan waren de prijschommelingen nog grooter". Dit was in het kort het antwoord. Het Kartel kon zijn hoogen prijs echter niet handhaven.

Eenige dagen na de notering van £ 112 zette een verkoop op termijn van Standard-koper in met een sterk dalende tendenz: Electrolytisch daalde eveneens, zoodat het koper beneden den officieelen Kartelprijs werd aangeboden. Tenslotte moest het Kartel zijn prijs verlagen. De baissebeweging was uitgegaan van Londen, met het gevolg dat Electr. Koper langzamerhand op £ 84, £ 85 is gezakt en Standard ca. £ 72, £ 75 noteerde.

Deze notering komt zoo ongeveer overeen met den Kartelprijs voor Electr. koper van \$ 18.30 per 100 lbs. voor het Continent.

* * *

Deze prijsstrijd heeft aan alle kanten een verbitterde stemming gewekt. De Amerikanen (die eigenlijk in het Kartel domineeren) zagen een streep door hun rekening gehaald door den Londenschen metaalhandel, welken zij meenden uitgeschakeld te hebben. Als tegenmaatregel zijn zij met productiebeperking begonnen. De Engelsche verbruikers zijn ernstige plannen aan het beramen om door ertswinning in Rhodesia zich onafhankelijk van Amerika te maken.

België heeft in deze de meest gunstigste positie van Europa, daar zij door de *Union Min. du Haut Katanga* over een koperproductie beschikt van ca. 120.000 tons. De ongunstigste positie neemt wel Duitschland in, dat geheel afhankelijk van den import van koper is. De afhankelijkheid van Amerika, wat koper betreft, blijkt duidelijk uit het onderstaand staatje van productie en verbruik der verschillende landen, over 1927.

Wereldproductie in short tons	1.674.818
Hiervan komt voor rekening van	
N.-Amerika	997.415
Z.-Amerika	324.680
	<u>1.322.095</u>

Er blijft voor de overige landen 352.723 (of ca. 20 pCt.).

Van deze 352.723 tons komt op rekening van

Afrika 120.763 tons. Dit kwantum wordt grootendeels geproduceerd door de *Union Minière du Haut Katanga*.

Wat nu het verbruik betreft, staat Amerika hier weer bovenaan en wel met 834.550 short tons. Uit het verbruiks cijfer zou men de conclusie kunnen trekken, dat een beïnvloeding van den kartelprijs door den Londenschen handel feitelijk uitgesloten geacht moest worden. Toch hebben wij gezien, dat Londen, ofschoon de voorraad van 30.000 tons op 1 Januari 1927 teruggelopen was tot circa 6000 tons op 1 Januari 1929, er tijdelijk in geslaagd is door afgifte op termijn, den kartelprijs te drukken. In hoeverre blanco verkoopen hebben plaats gevonden, is moeilijk te beoordeelen. Er gingen geruchten, dat Amerika groote partijen Standard koper, tegen de lage noteringen in Londen opgekocht had.

Wat verder de ontwikkeling van den koperprijs zal zijn, is zeer moeilijk te voorspellen.

Eenige algemeene richtlijnen zijn echter wel te zien. O.i. is de constellatie van het Koperkartel zoo sterk, dat zij op den duur toch den prijs zal kunnen dicteeren. Na de enorme hausse in Februari, Maart, is in April en Mei een baisse ingetreden. Toch heeft het Kartel nu weer eenigen tijd den prijs voor Electr. koper op \$ 18,30 per 100 lbs. voor het Continent kunnen handhaven.

Er zal nu binnen eenige maanden moeten blijken of de voorverkoopen, welke in Londen op groote schaal hebben plaats gevonden, al of niet speculatief waren. Amerika zal al het mogelijke doen de dominerende positie, die het op de kopermarkt inneemt, te handhaven. Typeerend is, dat er sprake was, dat het Kartel tijdens de hausse een zekere rantsoeneringspolitiek t.o.v. Europa zou gaan toepassen. The Wall Street Journal schreef in die dagen:

„Copperproducers are allotting about 2,500,000 lbs. of copper a day to foreign consumers, as this is believed sufficient to cover their legitimate requirements.”

Canada bijv., dat een gedeelte zijner koperertsen naar Amerika exporteert, was gedwongen een premie te betalen voor den import van geraffineerd koper uit Amerika. Amerika is het best geoutilleerd voor het raffineeren van koper. Canada heeft slechts één raffinaderij; het spreekt echter vanzelf, dat men in Canada doende is zijn eigen ertsen zelf te raffineeren, om op deze wijze zich onafhankelijk van Amerika te maken.

Het Koperkartel zal vermoedelijk den prijs niet meer in die mate opdrijven als tot nu toe het geval was, doch zal meer trachten een prijs als den tegenwoordigen te handhaven. In dezen prijs zit reeds een enorme winst, als men in aanmerking neemt, dat de productieprijs gemiddeld \$ 0.06—0.09 per lbs. bedraagt.

Veel hangt natuurlijk af van de vraag naar het product; in deze is echter niet Europa de doorslaggevende factor, doch Amerika. De industrieën, die in Amerika het grootste gedeelte der koperproductie absorbeeren, zijn de volgende:

	1927
Electrische apparaten	196.500 tons.
Telefoon en Telegrafie	93.000 „
Licht- en Krachtleidingen	103.000 „
Koperdraad	49.000 „
Automobielen	99.000 „
Gebouwen	46.000 „
	<u>586.500 tons,</u>

van een totaal van 834.500 tons. Dit zijn de groote posten. Nu is er bij de laatste hausse sprake geweest om, waar mogelijk, koper door aluminium te vervangen. Men vergete echter niet, dat het gebruik van aluminium voor vele industrieën haast een onmogelijkheid is. Het verschil in geleidingsvermogen zou voor een aantal electrische industrieën een geheel

ombouw van machines tengevolge moeten hebben, daarnaast een grooter verbruik van andere materialen.

Alleen voor blanke leidingen zou er een mogelijkheid bestaan, die succes zou opleveren, doch men is betrekkelijk weinig ertoe overgegaan.

Veel zal dus afhangen van den industrieelen toestand in Amerika.

Indien de credietpositie zich gunstig afwikkelt, de auto-industrie volop zal blijven werken, de bouwnijverheid geen stagnatie ondervindt, is er vermoedelijk weinig kans op een inzinking van den koperprijs.

Men vergete niet, dat het Koperkartel nagenoeg alle producenten omvat. Hierbij komt, dat de groote Amerikaanse concerns een sterke positie innemen. De vertikale trustbeweging in deze industrie heeft tengevolge, dat vanaf het erts tot het eind- of half-fabriekaat alles in één hand is.

Er is bijv. voor de Anaconda geen enkel bezwaar aan verbonden den hoogen koperprijs te betalen voor haar koperverwerkende industrieën; indirect krijgt ze dan toch de verhooging binnen en verder ondervindt de Europeesche koperverwerkende industrie de concurrentie van de Amerikaanse eind- en half-fabriekaten, waarvoor geen Kartelbepalingen bestaan.

Indien niet in de toekomst door een samengaan van Katanga met Europeesche belangen (Exploitatie in Rhodesia bijv. en Rusland) een mogelijkheid geschapen wordt van gedeeltelijke onafhankelijkheid van Amerika, dan zal men in Europa zich ermede tevreden moeten stellen naar de pijpen te dansen der Amerikaanse koperproducenten. In Amerika wordt het gevaar van een concurrentie wel degelijk onder de oogen gezien en men is daar reeds lang bezig langs den weg van kapitaal deelneming zich bij al deze bronnen zijn belangen te verzekeren.

De industrie is op den duur alleen gebaat bij de zekerheid van constante prijzen, kleine prijseschommelingen buiten beschouwing gelaten. Indien dan ook op den duur een stabiele koperprijs verkregen wordt, is dit voor de verbruikers van groot belang en wij meenen dat een Kartelpolitiek, die hierop gericht is, de meeste kans op succes heeft.

Haarlem, Aug. 1929.

I. MONAS.

DE GEBORTEVERMINDERING TIJDENS DE OORLOGSJAREN EN DE NEDERLANDSCHE ARBEIDSMARKT IN DE KOMENDE JAREN.

Mr. J. Bierens de Haan Jr. heeft in het nummer van 17 Juli van dit tijdschrift een stelling verdedigd, die schijnt te wijzen in de richting, dat de Nederlandsche arbeidsmarkt in de eerstkomende jaren in het algemeen niet zal beïnvloed worden door de geboortevermindering tijdens den oorlog. Waar het probleem inderdaad — zooals hij zegt — belangrijk is en ik tot diegenen behoor, die een meening verdedigd hebben, die een anderen kant uitwijst, zij het mij toegelaten enkele punten aan te wijzen, waarom ik door zijn redenering niet overtuigd ben. De vermindering van de geboorten tijdens den oorlog zoowel in Nederland als in het buitenland heb ik besproken in mijn praedicties voor de „Nationale Vereeniging tegen de Werkloosheid”.¹⁾ Mijn betoog komt hierop neer, dat, wanneer men aanneemt dat rationalisatie van de werkmethode wenschelijk is, deze rationalisatie het best kan geschieden in de eerstkomende jaren, nu zij door de vermindering van de tot arbeidsrijpheid komende bevolkingsgroepen kan plaats vinden, zonder dat de tijdelijke nadeelen, die in andere omstandigheden hiervan te verwachten zouden zijn, zullen intreden. Deze gedachte zou door de conclusies van Mr. Bierens de Haan getroffen worden, wanneer die juist waren, maar dit is m.i. niet het geval.

¹⁾ Tijdschrift van den Nederl. Werkloosheidsraad, 1929, Afl. 4.

Ten eerste stelt Mr. B. d. H., dat het percentage van de geboorte tijdens den oorlog wel gedaald is van 28.2 tot 25.7 ‰, dus met 9 pCt., maar, zegt hij, de absolute cijfers van het aantal geborenen is slechts met 1.17 pCt. gedaald. Hij meent, dat deze laatste den doorslag geven. Ik kan dit niet met hem eens zijn. De vraag naar arbeid wordt bepaald door de bedrijvigheid, die in een bepaald land bestaat. Deze bedrijvigheid hangt samen met de grootte van de bestaande bevolking. Het is duidelijk, dat in een land, waar tot nu toe voor 5 miljoen arbeiders werkgelegenheid bestaat, er gemakkelijker plaats is voor 200.000 nieuwe, dan in een land, waar tot nu toe 1 miljoen arbeiders werk vonden, plaats is voor 100.000. Dat vloeit reeds daaruit voort, dat het aantal van hen, die den onproductieven leeftijd bereiken, ook een bepaald percentage vormt van het aantal bedrijvigen en er dus op 5 miljoen ook meer plaatsen vrij komen dan op 1 miljoen, terwijl daarenboven, waar de werkgelegenheid grooter is, de toeneming van de werkgelegenheid absoluut gesproken, eveneens grooter kan zijn, al is zij procentueel misschien ook kleiner. Het is dus wel degelijk de afnemende van het percentage en niet dat van het absolute aantal wat van belang is.

Ten tweede: Mr. B. de H. meent, dat de vermindering van de kindersterfte tijdens de oorlogsjaren van 9.9 tot 8.4 pCt., dus met 1.5 pCt., de vermindering van de geboorten met 1.17 pCt. reeds overcompenseert. Hier bestaat, dunkt mij, bij hem verwarren. De vermindering van de geboorten met 1.17 pCt. verkrijgt hij, door haar te berekenen over het absolute aantal geborenen. De vermindering met 1½ pCt. van de sterfte in het eerste levensjaar heeft betrekking op het percentage van de kindersterfte in verhouding tot de geboorten. Deze percentages zijn onvergelykbaar. Wanneer zijne wijze van berekening juist was, zou afnemende van het absolute aantal geborenen met 1 pCt. en daling van het kindersterftepercentage met 1 pCt. op hetzelfde moeten neerkomen. Dit is evenwel niet het geval. Stel het aantal geboorten is 20.000. De kindersterfte is 10 pCt. dat beteekent dus, dat er van de 20.000 geborenen, 18.000 éénjarigen zullen overblijven. Daalt nu het geboortecijfer op een zoodanige wijze, dat het absolute aantal geboorten met 1 pCt. afneemt (1), dan beteekent dat dus, dat het aantal geborenen daalt tot 19.800. Wanneer nu de kindersterfte daalt tot 9 pCt., dan beteekent dat, dat er 18.068 éénjarigen overblijven, dus in dit geval meer dan vroeger. Hieruit blijkt reeds, dat de berekeningsmethode van den heer B. d. H. niet juist is, want dan zou het resultaat hetzelfde moeten zijn. Bij dit voorbeeld zal de bevolking grooter zijn, na de veranderingen dan daarvoor, dus dit zou de meening kunnen doen ontstaan, dat er nu zelfs meer menschen zullen komen. Maar dit is louter een gevolg van de initiale grootte van de kindersterfte, waarvan men uitgaat. Was de initiale kindersterfte bijv. 20 pCt. dan zou dit op een geboorteaantal van 20.000 beteekenen 16.000 éénjarigen en bij eene vermindering van 1 pCt. van het absolute geboorteaantal dus bij 19.800 geboorten, en een vermindering van de kindersterfte met 1 pCt., dus tot 19 pCt., geeft dat 14.938 éénjarigen. De fout van den heer B. d. H. is, dat hij met elkaar wil compenseeren het percentage van een absoluut bedrag (de afnemende der geboorten) met het absoluut bedrag van een percentage, (de afnemende van het percentage der kindersterfte). Wanneer wij van zijn feitelijke gegevens uitgaan, komt toevallig de vermindering met 1½ pCt. van de kindersterfte zowat gelijk uit met de vermindering met 1.17 pCt. van het absolute aantal geboorten, maar dit is louter toeval. En, wat in casu zeer belangrijk is, zijn hoog gemiddelde van de kindersterfte in de periode 1911-1915 van 9.9 pCt. is eveneens geheel te wijten aan

²⁾ Voor de, volgens mij, ontoelaatbare wijze van voorstellen ben niet ik, maar is Mr. B. d. H. verantwoordelijk.

een toevallig hooge sterfte in 1911, die geheel buiten de strekking van de ontwikkeling ligt, zoodat wij tot 1902 moeten teruggaan om een even hoog percentage te vinden. Dit beteekent, dat de vermindering van de kindersterfte niet zoo groot is geweest als hij meent. Het beste middel om na te gaan of de tot arbeidsrijpheid komende bevolking kleiner zal zijn dan in de vorige jaren, zou zijn de bevolkingspyramiden van de laatste jaren te vergelijken. Maar de gegevens hiervoor ontbreken. Het is echter een algemeen bekend verschijnsel, dat enkele jaren geleden de lagere schoolbevolking aanzienlijk kleiner was geworden, welk verschijnsel nu overslaat op gymnasia en H.B.S. en dit alles pleit tegen de meening van den heer B. d. H., dat de plotselinge vermindering van het geboortecijfer tijdens den oorlog overgecompenseerd is door de vermindering van de kindersterfte.

Ten derde: de heer B. d. H. brengt de sterke vermindering van het geboortecijfer tijdens den oorlog in de oorlogvoerende landen min of meer in tegenstelling met de aanzienlijk geringere vermindering in Nederland. Met het oog op de arbeidsmarkt moet echter juist de sterke daling in het buitenland worden beschouwd als een versterkende factor van de geboortevermindering in Nederland. Zij zal ongetwijfeld de afneming van de werkloosheid in Nederland bevorderen. De sterke vermindering van het aantal nieuwe arbeiders zal toch moeilijk kunnen nalaten in de vroeger oorlogvoerende landen invloed uit te oefenen op de loonen en wie zal in twijfel trekken, dat een verhooging van de loonen in die landen, de positie van de Nederlandsche exportindustrie zal verbeteren, hare concurrentiemogelijkheid vergrooten, dus de werkloosheid doen dalen? Wanneer de rationalisering van de exportbedrijven in deze periode wordt doorgevoerd, zal dit ongetwijfeld loonsverhoogend werken. Eene kwestie, die voor Nederland van groot belang is in verband met de bestaande loonsverschillen in beschutte en niet beschutte bedrijven.

Ten vierde: wat betreft de conclusie van den heer B. d. H. dat „de” werkloosheid een ruim en vaag begrip is, zal iedereen het hiermede graag eens zijn, wanneer hij bedoelt, dat een vermindering van „de” werkloosheid niet moet beteekenen een vermindering van werkloosheid in elk bedrijf noch, natuurlijk, een vermindering van de seizoenwerkloosheid, die geheel buiten dit probleem staat. Moest hij ermede bedoelen, zooals men uit een paar uitlatingen zou kunnen lezen, dat men geen conclusies kan trekken betrekking hebbende op „de” werkloosheid, dan zou hij daarmee den staf breken over elk theoretisch economisch onderzoek. Ik kan vooralsnog niet aannemen, dat dit zijne bedoeling is en tot nader order aannemen, dat wanneer hij zegt, dat men „allerlei categoriën werklozen aantreft, naar beroepen en leeftijden, die elkaar slechts weinig of niet beïnvloeden”, en verder „dat het werkelijke leven te zeer gedifferentieerd en te zeer afhankelijk van den invloed van allerlei bijzondere en wisselende factoren, dan dat men op grond van eenige algemeene begrippen daaromtrent in het algemeen een uitspraak zou kunnen doen”, hij daarmee de algemeene reserve, die men omtrent het resultaat van elk theoretisch onderzoek moet maken, sterker dan zijne bedoeling is, tot uitdrukking heeft gebracht.

Dr. R. VAN GENECHTEN.

* * *

Naschrift. Gaarne maak ik van de, zeer gewaardeerde, gelegenheid, die de redactie mij verschafft om aan het artikel van den heer Van Genechten eenige woorden toe te voegen, gebruik om enkele misverstanden, die blijkbaar bij den schrijver bestaan, uit den weg te ruimen.

Reeds de eerste zin wijst op een misverstand. Met hetgeen ik in het nummer van 17 Juli schreef heb ik niet bedoeld eenige stelling te verdedigen, en zeker

niet deze, dat de arbeidsmarkt hier te lande niet zou beïnvloed worden door de geboortevermindering tijdens de oorlogsjaren. Integendeel. Ik constateerde als te verwachten invloed, dat het aanbod van nieuwe arbeidskrachten gedurende een aantal jaren ongeveer stabiel zal blijven. Om hiertoe te komen heb ik niets anders gedaan dan eenige geboortecijfers weergegeven, terwijl ik anderzijds waarschuwde tegen te spoedig getrokken en te algemeene conclusies. Wat betreft het gunstige tijdstip voor rationalisering, kan ik dan ook in het algemeen het oordeel van Dr. van Genechten onderschrijven, al zou ik het liever iets voorzichtiger, in dezen zin, willen formuleeren: de omstandigheid, dat in de eerstvolgende jaren geen toeneming van het aanbod van nieuwe arbeidskrachten is te verwachten, zal de nadeelige gevolgen, anders van rationalisering te verwachten, verminderen. In hoeverre dit het geval zal zijn, kan slechts een nauwkeurig onderzoek uitmaken.

Mijn doel was dus om van de geboortecijfers tijdens de oorlogsjaren, als factor, die in de komende jaren het aanbod van arbeidskrachten bepaalt, een concreet beeld te geven. Daartoe stelde ik naast de relatieve geboortecijfers de absolute. „Hij meent,” concludeert Dr. van Genechten hieruit, „dat deze laatsten den doorslag geven.” Ik meen dit echter niet en schreef dit ook niet. Ik wilde slechts aantoonen, dat de vermindering der geboorte niet absoluut, doch alleen relatief is. Dat het tenslotte vooral op dit laatste, de verhoudingen, aankomt (zowel hier als op ieder ander gebied der economie) spreekt van zelf; het desbetreffend betoog van den heer v. G. kan ik geheel onderschrijven. Ik zou zelfs verder willen gaan: het is niet alleen de verhouding tusschen het geboortecijfer en de bevolking, maar het zijn tevens tal van andere verhoudingen, die de mate bepalen, waarin werkloosheid, werkgelegenheid enz. voorkomen. Hetgeen natuurlijk ook de meening van den heer v. G. is. Dat, zooals hij schrijft, het absolute aantal hier niet van belang is kan hij, althans zoo absoluut als hij het schrijft, niet meenen.

De ernstigste bezwaren van den heer v. G. richten zich echter tegen mijn opmerking, dat de verminderde kindersterfte de verminderde geboorte zou compenseren. Volgens mij „zou het op het zelfde neer moeten komen voor een bevolking of het absolute aantal geborenen met 1 pCt. afnam of het kindersterftepercentage met 1 pCt. daalde.” Ik meen echter, dat deze beide factoren integendeel een tegenovergestelde werking hebben, en daardoor elkaar ongeveer compenseren. Om dit aan te toonen moge ik, in plaats van de ingewikkelde berekening van der heer v. G. de volgende, iets eenvoudiger, stellen. Gedurende een aantal jaren is het geboortecijfer gemiddeld 100.000 per jaar geweest. In een volgende periode is dit getal 1 pCt. minder, dus 99.000. Terzelfder tijd daalde echter ook de sterfte van kinderen beneden het jaar met 1 pCt. Dat wil zeggen, dat er van deze 99.000 geborenen 1 pCt., of 990, minder stierven. Tegenover de vermindering met 1000, staat dus een vermeerdering van in het leven geblevenen met 990 (na het eerste levensjaar), wat dus ongeveer tegen elkaar opweegt. Dat dit niet volkomen hetzelfde is, ontgaat mij niet. Doch in het besproken geval stond tegenover de vermindering der geboorte met 1,17 pCt. een vermindering der sterfte in het eerste levensjaar met 1,5 pCt. Bovendien nam, zooals ook den heer v. G. bekend is, in de hogere leeftijdsklassen eveneens de sterfte af. Dat dit alles de verminderde geboorte compenseerde — en meer dan compenseerde — is wel wat meer dan „louter toeval”. Het onjuiste in deze wijze van berekening kan ik niet inzien. Dat hier bij mij „verwarring” zou bestaan en dat mijn fout in deze zou zijn, dat ik wil compenseren „het percentage van een absoluut bedrag met het absoluut bedrag van een percentage” is mij niet duidelijk; het percentage der sterfte in het eerste levensjaar wordt berekend op grond van hetzelfde absolute geboortecijfer, dat

ook de vermindering van het aantal geboorten aan-geeft.

Dat verder de hooge sterfte in 1911 „buiten de lijn der ontwikkeling ligt”, lijkt mij in dit verband niet van veel belang: niet de lijn der ontwikkeling werd nagegaan, doch slechts de concrete cijfers voor een bepaalde periode. Wat betreft de, ter adstructie van schr.'s. betoog genoemde vermindering der schoolbevolking — ik heb, dit schrijvende, geen schoolens hieromtrent bij de hand. Bedoelt de schr. hiermede een vermindering van het totaal aantal kinderen van de schoolplichtige leeftijden? Vermoedelijk niet, want dit zou het gevolg moeten zijn van een (absolute) af-neming der geboorte of toeneming der kindersterfte: geen van beide is het geval geweest (in het besproken artikel gaf ik hiervan enkele cijfers). Dan kan alleen bedoeld zijn een verminderde bevolking van de ver-schillende scholen. Hiervan kan de reden in de eerste plaats gelegen zijn in de groote toeneming van het aantal nieuw gebouwde scholen, terwijl de verdeling der schoolplichtige jeugd over de verschillende maat-schappelijke klassen hierbij eveneens in aanmerking moet worden genomen.

Het derde bezwaar van den heer v. G. betreft de tegenstelling, die ik maakte tusschen de geboorte-vermindering in Duitschland en die hier tijdens de oorlogsjaren. Ik deed niets anders dan dit verschil constatareeren. Het is zeker wel waarschijnlijk, dat deze aanzienlijke vermindering in het buitenland een in-vloed zal hebben, zooals de heer v. G. dien teekende, al zijn er ook tegenwerkende invloeden; dit stond echter eenigszins buiten het door mij behandelde onderwerp, dat alleen op de geboortecijfers hier te lande betrekking had.

De laatste en meest principieele opmerking van den heer v. G. betreft de waarde van het theoretisch onderzoek voor de praktijk. Het zou in dit verband te ver voeren hierop een eenigszins voldoende ant-woord te geven. Wat ik bedoelde, komt in hoofdzaak op het volgende neer. Men kan, uit een theoretisch onderzoek, natuurlijk wel een conclusie trekken, die betrekking heeft op „de” werkloosheid. Men moet dan echter niet vergeten, dat in dit verband die werk-loosheid een begrip is, precies even theoretisch als het onderzoek zelf was. Ten opzichte van de concrete, gedifferentieerde werkelijkheid, heeft men dan nog slechts weinig gezegd. Met het algemeen theoretisch onderzoek is het eerste werk gedaan, het tweede deel van den arbeid moet uitgaan van de menigvuldigheid der werkelijkheid, om na te gaan, welken invloed de algemeene theoretische conclusie waarschijnlijk hier zal hebben. Immers, hoe meer in een theoretisch onder-zoek gewerkt wordt met algemeene begrippen, des te meer moet geabstraheerd worden van de bijzonder-heden, de verschillende verhoudingen en feiten, die de concrete werkelijkheid vormen. De conclusie van een dergelijk theoretisch onderzoek is natuurlijk vol-komen waardevol — voor het theoretische, abstracte terrein, waarop de theorie zich bewoog. Een conclu-sie ten opzichte van de wereld der werkelijkheden, d.i. de empirische, concrete werkelijkheden, kan al-leen verkregen worden door deze werkelijkheden en de verschillende factoren, die ze beïnvloeden te onder-zoeken en hun werking te beschouwen in het licht van het oordeel, waartoe het theoretisch onderzoek leidde.

J. BIERENS DE HAAN.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING. ZWEDEN EN DE ONTWIKKELING OP DE BUITENLANDSCHE GELDMARKTEN.

Mej. Karin Kock te Stockholm schrijft ons:

De Rijksbank van Zweden heeft sedert ongeveer een jaar haar disconto ongewijzigd gehandhaafd op $4\frac{1}{2}$ pCt., terwijl in een groot aantal andere landen de officieele rentetarieven aanzienlijk zijn gestegen; met uitzondering van Frankrijk en Zwitserland heeft Zweden op het oogenblik het laagste bankdisconto.

Vóór den oorlog was kapitaal in dit land schaarsch en slechts tegen een hooge vergoeding te verkrijgen. De rentestand was daarom steeds hooger dan op de groote geldcentra, maar sedert enkele jaren heeft deze situatie zich gewijzigd en behoort Zweden tot de ka-pitaal exporteerende landen van Europa.

Zweden is evenwel in staat geweest dit lage dis-conto te handhaven zonder in den een of anderen vorm tot beperkende maatregelen behoeven over te gaan, zooals in Zwitserland het geval is en zon-der een inflatie verwekt te hebben. Integendeel, het prijsniveau in Zweden is in vergelijking met het vorige jaar 10 pCt. gedaald. Deze daling beteekent niet, dat het huidige renteniveau te hoog is, want er zijn geen teekenen, die erop wijzen, dat wij een perio-de van monetaire deflatie doormaken. Dit blijkt uit de toeneming van de wisselportefeuilles van de ban-ken, alsmede uit het feit, dat het bedrag van de zich in omloop bevindende bankbiljetten groter is dan in den vorigen zomer. De stijging is weliswaar niet zoo groot, maar de tendens is toch aanwezig. Tegelijker-tijd zijn de deposito's der banken afgenomen met het gevolg, dat het verschil tusschen het bedrag der beleeningen en discontoeeringen en het bedrag der deposito's is gestegen, zoodat de banken genoodzaakt waren zich door herdiscontoeering van wissels bij de Rijksbank de noodige middelen te verschaffen.

De conclusie kan misschien getrokken worden, dat de snelle stijging van het bedrag der herdiscontoeerin-gen sinds het begin van 1928 toe te schrijven is aan een verstijving van de geldmarkt en dat de banken moeilijkheden ondervinden om aan de vraag naar cre-diet te voldoen. Maar onze analyse zou onvolledig zijn, indien wij geen rekening hielden met de buitenland-sche wisselsaldi. In verband met het betrekkelijk lage wisseldisconto van de Rijksbank, in vergelijking met den rentestand in het buitenland, geven de ban-ken er de voorkeur aan hun buitenlandsche uitzet-tingen op korten termijn te vergrooten en tot herdis-contoeering over te gaan, indien dit noodig mocht blijken. Deze tendens was het vorige jaar zeer duide-lijk waarneembaar, toen het wisseldisconto van de centrale bank zeer laag was, maar dezelfde ontwik-keling kan men dit jaar zien, sinds, tengevolge van de stijging van den rentevoet in het buitenland, de marge zich opnieuw heeft vergroot. De positie van de Rijksbank is echter veel sterker dan het vorige jaar en haar buitenlandsche wisselportefeuille is zelfs groter dan in het gunstige jaar 1927.

De economische toestand wettigt niet het vermoeden, dat de prijsdaling een teken zou zijn van een na-derende depressie. Integendeel, de toestand is gezond en de industrieele activiteit is snel toegenomen sinds het einde van de groote werkstaking in Augustus van het vorige jaar. De index van de industrieele pro-ductie van de Svensk Finanstidning, wiens gemid-delde vóór 1927, 115 bedroeg (1923/1924 = 100) heeft dit jaar gefluctueerd tusschen 129 en 148. De industrieën, die in dit indexcijfer zijn begrepen, vermelden alle een stijging van de productie in ver-gelijking met 1927, het laatste jaar van normale toe-standen op de arbeidsmarkt. De merkwaardigste stij-ging is die in de ijzer- en staalindustrie, die gedu-rende vele jaren onder ongunstige voorwaarden heeft gewerkt. De productie van ijzer en staal hebben de vóóroorlogsche cijfers bereikt. Ditzelfde is evenwel nog niet het geval met de productie van ruwijzer, maar indien zij in hetzelfde tempo stijgt als gedu-rende de laatste twaalf maanden, dan zullen ook hier de vóóroorlogsche recordcijfers spoedig overtroffen worden.

De grootere activiteit in handel en industrie heeft eveneens zijn invloed gehad op den buitenlandschen handel. De eerste zes maanden van dit jaar toonen een invoeroverschot van slechts Kr. 55 millioenen, een bedrag, dat iets meer is dan in 1927. Maar dit is het resultaat van een veel grooteren omzet, aangezien de

totale waarde van den in- en uitvoer voor de eerste helft van dit jaar is gestegen van Kr. 1.410 miljoen tot Kr. 1.580 miljoen of met ongeveer 10 pCt.

Op de obligatiemarkt is reeds in de lente van dit jaar een geringe daling ingetreden, in zoo verre, dat slechts leeningen van goede industrieele ondernemingen tegen 5 pCt., wat gedurende verscheidene jaren de normale rentestand is geweest, konden worden geplaatst. De vlucht voor de Mark in Duitschland in April en Mei veroorzaakte een stijging van de obligatiekoersen en sedert dien tijd is de markt zeer vast gebleven. Evenwel heeft de stijging van het Amerikaansche disconto geen invloed van beteekenis uitgeoefend. De meest karakteristieke trek is sedert langen tijd het gebrek aan materiaal. Weliswaar is het aantal nieuwe uitgiften gedurende de laatste jaren zeer aanzienlijk gestegen en bedroegen zij in 1927 en 1928 Kr. 589 miljoen, maar van dit bedrag bestaat ongeveer Kr. 275 miljoen uit conversie-leeningen. De werkelijke nieuwe uitgiften bereikten in 1928 niet meer dan een bedrag van Kr. 150 miljoen. Bovendien is het aantal buitenlandsche leeningen den laatsten tijd aanzienlijk afgenomen en deze omstandigheid verklaart het feit van een gebrek aan materiaal. Gedurende de laatste maanden hebben er weinig uitgiften plaats gevonden, zoodat men niet heeft kunnen nagaan of beleggers bereid zijn om zich voor nieuwe uitgiften te interesseeren, maar het is niet onwaarschijnlijk, dat de markt in staat zou zijn om voor zeer aanzienlijke bedragen nieuwe obligatie-leeningen op te nemen zonder een stijging van het renteniveau te veroorzaken.

De koersen op de effectenbeurs toonen, dat speculanten niet zoo pessimistisch zijn, wat betreft de vooruitzichten van handel en industrie. De activiteit op de beurs is niet zoo groot als het vorige jaar, toen de omzet topcijfers bereikte, maar hij kan een vergelijking met vroegere jaren goed doorstaan. Het dagelijksch gemiddelde is in geen enkele maand beneden Kr. 1.000.000 gedaald en gedurende twee maanden, Januari en Juli, heeft het de Kr. 2.000.000 overschreden. Na een daling in de lentemaanden zijn de koersen voortdurend gestegen en hebben voor verschillende fondsen de cijfers van 1928 overtroffen. Dit is vooral het geval voor de aandeelen van hout- en pulpondernemingen, die een merkwaardige stijging hebben vertoond tot de hoogste koersen, die sinds de na-oorlogsche crisis zijn bereikt. Er is evenwel geen sprake van overspeculatie met uitzondering van de „internationale” aandeelen, die af en toe aan groote fluctuaties in de vraag en in de koersen zijn blootgesteld en die voortdurend het onderwerp zijn van verschillende geruchten, die hun invloed doen gelden op de speculatie.

De toestand op de effectenbeurs is gezond en de voorschotten van de banken op effecten toonen een matige toeneming. De beurs schijnt dus in te stemmen met de algemeene verwachtingen, dat de vooruitzichten voor handel en industrie gunstig zijn. Hoewel er geen sprake is van een „boom”, is een zeker optimisme ongetwijfeld gerechtvaardigd. De toestand in het buitenland en de situatie op de internationale geldmarkten vormen echter een onzekeren factor, die, zelfs indien de toestand in het binnenland gunstig is, een zekere waakzaamheid in het zakenleven en op de effectenbeurs met zich mede moet brengen.

AANTEKENINGEN.

Indexcijfers van groot- en kleinhandelsprijzen in Nederlandsch-Indië.

De maandstatistiek 1929 No. 5 van het Centraal Kantoor voor de Statistiek te Weltevreden bevat o.m. het volgende:

Invoer. De serie van de invoerartikelen omvat 72 artikelen, welke in vijf groepen zijn verdeeld.

Bij de groep *textiele* goederen waren in Mei geen prijs-

veranderingen te constateeren. De prijsschommelingen van deze groep waren in de laatste maanden zeer gering. Van Augustus 1928 af bleef het groepsindexcijfer ongewijzigd op 172.

Van de groep *levensmiddelen* daalde de prijs van Australisch meel van f 4,70 in April tot f 4,55 in Mei. Het groepsindexcijfer bleef ongewijzigd op 148.

Van de groep *metalen* waren enkel de prijzen van lood een fractie hooger. Het groepsindexcijfer bleef ongewijzigd op 142.

Het groepsindexcijfer van de *chemicaliën en verfstoffen* steeg tot 145 door de hoogere prijzen voor Europeesch kopersulfaat en door het wegvallen van een indexcijfer voor Europeesch zoutzuur.

Een prijs voor dit laatste product is door den steeds verminderden invoer niet meer te geven. Als oorzaak van den verminderden invoer wordt gemeld, dat het veel goedkoopere Japansche zoutzuur voor de toe te passen werkzaamheden even goed voldoet als het Europeesche.

Het groepsindexcijfer van de groep *diversen* daalde met twee punten tot 164 door de lagere prijzen voor goeniezakken.

Het algemeen indexcijfer van den geheelen invoer steeg met een punt tot 156.

Uitvoer. De serie uitvoerartikelen omvat 20 producten. De prijzen van rubber, tapioka, peper, maïs, katjang idjoe, kapok, djarakpitten, citronella-olie en cacao waren vast, die van thee, koffie, koehuiden, kapokpitten, damar en aardnoten lager. Het zijn voornamelijk de hoogere prijzen voor Indexcijfers van 72 invoer- en 20 uitvoerartikelen in den groothandel te Batavia, Soerabaja en Semarang.

	Invoerartikelen.						Uitvoerartikelen	Totaal groothandel
	Textielgoederen ¹⁾	Levensmiddelen ²⁾	Metalen ³⁾	Chemicaliën ⁴⁾	Diversen ⁵⁾	Totaal		
1913.	100	100	100	100	100	100	100	
1923.	207	163	174	170	169	180	150	
1924.	213	164	167	160	168	178	155	
1925.	208	161	160	150	165	172	146	
1926.	185	157	151	153	169	165	137	
1927.	174	148	149	149	173	160	130	
1928.	172	149	141	144	162	155	127	
Mei 1928.	174	146	140	144	164	156	132	
Juni	174	146	140	144	163	155	129	
Juli	173	147	140	143	165	156	126	
Augustus	172	148	140	143	160	155	121	
September	172	149	141	142	164	155	123	
October	173	150	142	142	164	156	124	
November	171	151	143	143	167	156	124	
December	171	149	143	143	167	156	124	
Januari 1929.	171	150	143	143	166	156	126	
Februari	172	151	140	143	166	156	127	
Maart	172	149	144	143	166	156	130	
April	172	148	142	140	166	155	127	
Mei	172	148	142	145	164	156	130	

¹⁾ 20 art. ²⁾ 12 art. ³⁾ 12 art. ⁴⁾ 15 art. ⁵⁾ 13 art.

Indexcijfers van kleinhandelsprijzen van verbruiksartikelen van in- en uitheemschen oorsprong te Batavia.

	Inheemsch ¹⁾	Uitheemsch ¹⁾	Totaal	Voeding ²⁾
1913/14	100	100	100	100
1923 ...	194	173	183	182
1924 ..	182	158	170	170
1925 ..	169	152	160	159
1926 ..	169	148	159	156
1927 ..	166	147	157	155
1928 ..	160	148	154	153
Juni 1928 ..	155	148	152	150
Juli	160	147	154	152
Augustus	160	146	153	152
September	160	147	153	151
October	161	147	154	152
November	161	146	154	152
December	164	146	155	153
Januari 1929 ..	162	146	154	151
Februari	165	145	155	153
Maart	166	145	155	154
April	164	145	154	152
Mei	161	145	153	151
Juni	160	146	153	151

¹⁾ 20 artikelen. ²⁾ 35 artikelen.

witte peper, maïs en katjang idjoe, die het indexcijfer voor den uitvoer met drie punten tot 130 deden stijgen.

Het algemeen indexcijfer van in- en uitvoer producten te zamen bedroeg in Mei 151 tegen 149 in April.

Dit algemeen indexcijfer heeft geen andere beteekenis, dan dat het gemiddelde prijsverloop voorstelt van de 92 met name genoemde artikelen.

Kleinhandelsprijzen. De serie indexcijfers van artikelen van in- en uitheemschen oorsprong is zoo samengesteld, dat de inheemsche en de uitheemsche groep geheel parallel zijn.

Het indexcijfer van de serie inheemsche artikelen daalde in Juni met een punt tot 160 door de lagere prijzen voor rijst en klapperolie.

Het indexcijfer van de uitheemsche artikelen steeg met 1 punt tot 146, de prijsfluctuaties waren bij deze groep van zeer geringe beteekenis.

Het algemeen indexcijfer van de in- en uitheemsche artikelen tezamen bleef onveranderd.

Passerprijzen. De gemiddelde passerprijzen van 119 passers op Java en Madoera waren in Mei lager voor padi en beras, hooger voor maïs en bataten. Gepelde maïs steeg van gemiddeld f 4,69 in April tot f 4,95 per picol in Mei.

BOEKAANKONDIGING.

E. L. Smith. — *Common Stocks as Long Term Investments* (MacMillan, New-York).

Hartley Withers. — *Hints about Investments* (Eveleigh Nash and Grayson Ltd., Londen).

Hoewel de studie van Smith reeds enkele jaren geleden is verschenen, heeft zij nochtans groote beteekenis, omdat het vraagstuk, dat hierin wordt behandeld, ook op het oogenblik hier te lande in ruime kring belangstelling trekt.

Smith's boek is ontstaan door het mislukken van een poging om met feiten een erkende theorie te staven, n.l. de theorie, dat in een periode van een dalend prijsniveau, obligaties een betere belegging vormen dan aandelen. Smith wilde oorspronkelijk voor de oude theorie bewijsmateriaal aanvoeren uit de periode 1866—1896, toen de koopkracht van den dollar voortdurend steeg, maar kwam bij zijn onderzoek tot de verrassende ontdekking, dat in die periode belegging in eerste klas obligaties bij die in aandelen ten achter zou zijn gebleven.

Dit onverwachte resultaat was voor hem aanleiding om twaalf proeven te nemen en het bleek, dat in al deze gevallen de belegger uit aandelen een grooter inkomen zou hebben verkregen dan uit obligaties. Op één enkele uitzondering na was het voordeel aan de zijde van de aandelen, indien inkomen en kapitaaltoeneming tezamen werden genomen. Deze eene aitzondering ten gunste van belegging in obligaties kwam, doordat de toeneming van de kapitaalwaarde van de obligaties grooter was dan het inkomen uit de aandelen.

Smith is in de keuze van zijn materiaal zeer onpartijdig geweest, maar bij de beschouwing van zijn resultaat moet er rekening mede gehouden worden, dat acht proeven een periode omvatten, die in 1922 eindigt en het resultaat dus beïnvloed is door de enorme winsten, die de Amerikaansche industrie in den oorlog en kort daarna heeft gemaakt.

Voorts heeft Smith zich bij zijn onderzoek moeten beperken tot bepaalde fondsen, omdat niet het geheel beschikbare materiaal onderzocht kon worden. Het spreekt van zelf, dat deze factor ook op het resultaat zijn invloed heeft doen gelden.

Bovendien heeft dit onderzoek alleen betrekking op de Vereenigde Staten, een land, dat sedert het eind van de vorige eeuw een merkwaardige en snelle ontwikkeling heeft doorgemaakt, wat natuurlijk tot uiting is gekomen in de koersontwikkeling van aandelen.

Dit zijn in het kort de voornaamste redenen, waarom het resultaat van Smith en de conclusies, die hij

trekt, met zekere reserves moeten worden aanvaard.

In navolging van Smith heeft ook Hartley Withers een proef genomen. Hoewel ook deze, de periode van 1910—1925 omvattende, ten gunste van belegging in aandelen uitviel, was zij, volgens den schrijver, op te kleine schaal genomen om veel te bewijzen. Evenwel is Hartley Withers geen enthousiast bewonderaar van belegging in aandelen en uitgaande van het principe van „safety first”, beveelt hij voor kleine vermogens belegging in staatsobligaties aan.

Zijn boek, dat reeds de derde druk heeft beleefd, bevat verder tal van goede opmerkingen op het gebied van beleggingspolitiek en verdient daarom in ruime kring de aandacht.

V.

OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.

The American Journal of International Law. — Concord, N.H., April 1929.

J. O. Murdock, Arbitration and conciliation in Pan America; *I. Stewart,* The International Telegraph Conference of Brussels; *J. Q. Dealey Jr.,* The Chicago drainage canal and St. Lawrence development; *M. O. Hudson,* The „injunction of secrecy” with respect to American treaties; *M. W. Graham,* The Soviet Security Treaties; *W. C. Dennis,* The sinking of the „I'm Alone”.

Journal des Economistes. — Parijs, 15 April 1929.

E. Payen, Un débat financier; *R. J. Pierre,* Le commerce extérieur des principaux pays en 1928; *L. G. Numile,* Paris nouveau; *G. de Nouvion,* Les allocations familiales, obligatoires et généralisées; *Truchy,* Monument Yves-Guyot; *A. Barriol, I. Brochu et A. Bernard,* Notes sur l'opération de conversion et de remboursement des obligations 6 p. 100 1926; *O. Pichot,* Revue de l'Académie des Sciences morales et politiques; *X.,* La réforme monétaire en Roumanie.

Idem, — Parijs, 15 Mei 1929.

E. Payen, La Grande-Bretagne à la veille des élections; *S. Gargas,* Le monopole du commerce extérieur en Russie soviétique; *G. E. Bertin,* La vie administrative et sociale d'un arrondissement de Paris; *R. J. Pierre,* Les grands marchés du monde et les routes commerciales; *G. de Nouvion,* Les grandes Compagnies de chemins de fer en 1928; *K.,* La situation économique de la Pologne en 1928; *X.,* L'industrie en Lettonie; *B. L. L. E.,* La Ligue du libre-échange; *X.,* Les travaux des Chambres de Commerce françaises; *E. R.,* A la Société des Nations.

De Naamlooze Vennootschap. — Amsterdam, 15 Mei 1929.

Mr. Dr. H. F. A. Völlmar, De eerste ervaringen uit de praktijk van de nieuwe wet op de N.V.; *Mr. G. J. H. Kuyk,* De Wet op de Naamlooze Vennootschappen, en de praktijk aan het Departement van Justitie; *Prof. Dr. M. J. H. Cobbenhagen,* De reservevorming en haar beteekenis voor kapitaalvorming en kapitaal-distributie; *Mr. G. L. A. van Dijk,* Moraliteitsbegrip bij den Fiscus; *Drs. A. M. Groot,* Loonstelsels I. Uurloon — stukloon; *K. Lindner,* De splitsing van het Ouderdomsfonds; *G. K. H. Hinnen,* Stille reserves en de accountant. Met naschrift van *Prof. Dr. J. G. Ch. Volmer.*

The Quarterly Journal of Economics. — Cambridge, Mass., Mei 1929.

S. H. Slichter, The current labor policies of American industries; *E. J. Hamilton,* Imports of American gold and silver into Spain, 1503—1660; *D. H. Robertson,* The monetary doctrines of Messrs. Foster and Catchings; *C. F. Strickland,* Coöperation and the rural problem of India.

Schmollers Jahrbuch. — München, Leipzig, April 1929.

H. Bechtel, Der ökonomische Raum für den Handel im Spätmittelalter; *F. von Degenfeld-Schon-*

burg, Die Unternehmerpersönlichkeit in der modernen Volkswirtschaft; *E. Schumacher*, Über Entwicklung, Handlung und Führung. Grundbegriffe zu einer praktischen Entwicklungslehre für Kriegswesen und Technik; *J. Hashagen*, Zwei Neuerscheinungen zu Verfassungstheorie und Verfassungsrecht.

De Socialistische Gids. — Amsterdam, April 1929.

bevat o.a.:
A. W. Michels, Ontwerp-ambtenarenwet 1928; *G. F. Lindeyer*, De ontwikkeling en beteekenis van den Limburgschen steenkolenmijnbouw, IV (slot).

I d e m. — Amsterdam, Mei 1929.

bevat o.a.:

A. W. IJzerman, De negerslavernij in de kapitalistische wereld, I; *Mr. M. van der Goes van Naters*, Het fascisme in de wetenschap; *Mr. S. Mok*, Marxisme, recht en staat; *A. Sternheim*, Het arbeidersleven in Engelsch-Indië.

Tijdschrift voor Economische Geographie. — 's-Gravenhage, 15 Jan. 1929.

Prof. Dr. H. Blink, Uit de geschiedenis der ontginning van den Nederlandschen bodem in den loop der tijden; *J. J. van Deirse*, Oude kanaalplannen en waterwegen in Twente en omgeving; *Prof. Dr. H. Blink*, Over stroomingen en specialiseering op aardrijkskundig gebied en over geopolitiek.

I d e m. — 's-Gravenhage, 15 Februari 1929.

Prof. Dr. H. Blink, Uit de geschiedenis der ont-

ginningen van den Nederlandschen bodem in den loop der tijden (vervolg); *A. M. Nieuwenhuisen*, De haven van Maassluis; *Prof. Dr. J. C. Th. Uphof*, Het winnen van terpentijn in de Zuidstaten van Noord-Amerika.

I d e m. — 's-Gravenhage, 15 Maart 1929.

R. Schuiling, Een zeer groote aanwinst der geografische literatuur; *Prof. Dr. H. Blink*, New-Foundation; *Th. Roosje*, De verkoop van tuinbouwproducten voorheen en thans; *Prof. Dr. H. Blink*, Uit de geschiedenis der ontginningen van den Nederlandschen bodem in den loop der tijden.

I d e m. — 's-Gravenhage, 15 April 1929.

J. van Roon, De equivalente cilinderprojectie van wereldkaarten; *P. H. Wuyster*, Verkeersgeografie van het eiland Voorne; *E. D. van Dissel*, De beweging voor natuurbescherming in Nederland; *G. Smits*, Uit den in- en uitvoer van Zuid-Slavië.

I d e m. — 's-Gravenhage, 15 Mei 1929.

Dr. J. Stroomberg, Nederlandsch-Indië in den wereldhandel; *Prof. Dr. H. Blink*, Uit de geschiedenis der ontginningen van den Nederlandschen bodem in den loop der tijden (vervolg).

Weltwirtschaftliches Archiv. — Jena, Jan. 1929.

Chr. Eckert, Aussichten des Kapitalismus; *A. Mahr*, Die Stabilisierung der Kaufkraft des Dollars;

MAANDCIJFERS.

RESUMÉ UIT HET MONTHLY BULLETIN OF STATISTICS (VOLKENBOND).

		Maandgemiddelde			1928			1929			
		1913	1927	1928	Oct.	Nov.	Dec.	Jan.	Febr.	Maart	April
Productie van steenkool (1000 tons)	Engeland ¹⁾	24,337	21,272	20,129	21,445	20,969	19,842	22,792	21,397	22,949	21,206
	Ver. Staten	43,088	45,197	43,052	53,446	48,532	45,002	53,336	48,934	40,271	39,307
	Frankrijk ²⁾	3,338	4,315	4,280	4,607	4,387	4,089	4,425	4,094	4,562	4,458
	Duitschland ³⁾	15,842	12,800	12,573	13,311	12,141	11,819	13,490	12,104	13,502	13,407
Productie van ruw ijzer (1000 tons)	Engeland	869	617	560	552	553	549	573	528	600	621
	Ver. Staten	2,592	3,036	3,167	3,428	3,356	3,424	3,498	3,258	3,774	3,721
	Frankrijk ⁴⁾	434	777	841	857	850	882	905	781	880	871
	België	207	309	325	344	331	345	351	302	334	336
Import (voor binnenl. verbruik)	Engeland 1000 £ ⁵⁾	54,931	91,282	89,716	93,757	96,023	92,373	106,253	81,048	88,607	93,792
	Ver. Stat. 1000 \$	147,932	346,924	339,788	367,572	328,525	333,988	358,816	364,188	371,229	410,933
	Frankrijk 1000 Frs. ⁷⁾	701,778	4420,823	4454,022	4730,519	4735,939	5212,912	5173,343	5162,237	4934,124	5143,715
	Italië 1000 Lire ⁸⁾	303,803	1697,900	1836,858	1812,527	1857,981	2356,626	1812,705	1804,916	2009,295	1997,634
Export (binnenlandse producten)	D'land 1000 M. ⁹⁾	897,474	1185,672	1166,250	1211,964	1173,785	1102,584	1317,705	1016,653	1021,930	1254,901
	Engeland 1000 £ ⁶⁾	43,771	59,090	60,286	64,313	63,767	60,394	66,880	55,665	58,623	60,244
	Ver. Stat. 1000 \$	204,024	396,572	419,179	543,157	538,373	466,290	480,382	434,523	481,590	418,657
	Frankrijk 1000 Frs. ¹⁰⁾	573,351	4577,063	4278,900	4448,456	4614,005	4733,095	3701,892	4117,941	4180,206	4419,445
Inklaringen (1000 tons)	Italië 1000 Lire ⁸⁾	209,303	1302,662	1210,761	1299,512	1327,348	1637,348	999,526	1088,384	1190,440	1247,930
	D'land 1000 M. ⁹⁾	841,436	851,952	970,050	948,999	938,990	977,509	1035,642	920,949	930,922	1164,188
	Engeland (geladen) ⁶⁾	4,089	5,049	5,028	5,630	4,804	5,059	4,677	3,913	4,573	5,154
	Ver. Staten (gel. en ballast) ..	2,827	4,441	4,778	5,347	5,047	4,810	4,135	4,051	4,296	—
Aantal werkl. loozen in 1000	Frankrijk (geladen)	2,876	4,088	4,363	4,673	4,245	4,522	4,138	3,683	4,813	4,946
	Italië (gel. en ballast)	1,560	1,646	1,762	1,834	1,834	1,834	1,761	1,761	1,761	—
	Engeland ¹¹⁾				1,404	1,453	1,334	1,466	1,454	1,204	1,181
	Italië ¹²⁾				282	321	364	462	489	293	258
Indexcijfers van koersen v. aandelen.	Duitschland ¹³⁾				325	428	747	876	1,016	765	505
	Ver. Staten ¹⁴⁾				248,7	273,8	280,8	306,0	309,9	311,2	307,9
	Engel. ¹⁵⁾ (1913=100)				249	274	281	306	310	311	308
	Zweden ¹⁶⁾ (nom. waarde = 100) ..				234	249	252	256	253	242	244
	Zwitserland ¹⁷⁾ (id. Nederland ¹⁸⁾ (1921-25 = 100) ..				255,3	251,3	252,8	254,1	249,3	239,2	231,3
				112	113	115	120	124	124	119	

¹⁾ Voor den verkoop beschikbaar. Vanaf einde 1921 zonder Ierland. ²⁾ Incl. bruink. Vanaf 1918 incl. Elzas-Lotharingen. Vanaf 1920 incl., sedert Jan. 1927 excl. het Saargebied. ³⁾ Vanaf 1918 zonder Elzas-Lotharingen. Vanaf 1920 zonder Saargebied en de Pfalz. Vanaf Juli 1922 zonder Poolsch Opper-Silezië. ⁴⁾ Vanaf 1919 inclusief Elzas-Lotharingen. ⁵⁾ Zonder Luxemburg. Vanaf 1918 zonder Elzas-Lotharingen, vanaf 1922 zonder Poolsch Opper-Silezië. ⁶⁾ Vanaf 1 April 1923 met inbegrip van den handel van Groot-Brittannië en Noord-Ierland met den Ierschen vrijstaat en uitgezonderd den buitenlandschen handel van den Ierschen vrijstaat. ⁷⁾ Sedert Januari 1921 gedeclareerde waarde. ⁸⁾ Sedert Januari,

1922 nieuwe schatting op grond der gedeclareerde waarden. ⁹⁾ Vanaf Januari 1922 in goudmarken. ¹⁰⁾ Met ingang van 1925 officieele waarde-cijfers. ¹¹⁾ Verplichte verzekering. Sedert April 1922 excl. den Ierschen Vrijstaat. ¹²⁾ Geheel werkloos. ¹³⁾ Leden van vakverenigingen; geheel werkloos. Sedert Jan. 1927 mijnwerkers inbegrepen. ¹⁴⁾ Wall Street Journal: 20 gewone aand. Maandgem. in %. ¹⁵⁾ London and Cambridge Economic Service: 20 gew. aand. ¹⁶⁾ Officieel: Industriele en Scheepvaart-aand. ¹⁷⁾ Nationale Bank: 32 industriele aandelen. ¹⁸⁾ Officieel: 49 gewone aandelen. a) bruinkool inbegrepen.

G. Mackenroth, Zollpolitik und Produktionsmittelversorgung; A. Predöhl, Die Südwanderung der amerikanischen Baumwollindustrie; R. Liefmann, Der Ausgleichsgedanke als Organisationsprinzip des Tauschverkehrs; U. Ricci, Zur Methode einer internationalen Getreidevorratsstatistik.

I d e m. — Jena, April 1929.

Dr. R. Michels, Die Kritik der Handelsbilanztheorie bei Gian-Rinaldo Carli (1769); Dr. Fr. Sternberg, Krise und Aussenhandel; Dr. Fr. von Haniel, Auslandsanleihen und Zahlungsbilanz; Dr. A. Predöhl, Die Wanderungen der amerikanisch-kanadischen Papierindustrie; Dr. H. A. L. Lufft, Der Charakter der Arbeiterbewegung in den Vereinigten Staaten, Deutschland und England.

MAANDCIJFERS.

GIRO-KANTOOR DER GEMEENTE AMSTERDAM.

	Juni 1929		Juni 1928	
	In millioenen	Aantal	In millioenen	Aantal
<i>Giro's</i> (eenzijdige vermelding)				
Girobetalingen aan gemeentinstellingen	f 79.2	24.522	f 57.1	17.696
Girobetalingen aan particulieren	„ 17.1	99.169	„ 22.9	81.138
<i>Geldomzet.</i>				
Ontvangsten	„ 4.7	6.261	„ 4.9	6.441
Betalingen	„ 6.6	31.795	„ 7.1	31.731
Part.rekeninghouders	„ 20.4	35.892	„ 19.8	30.330
Waarvan rekeningh. welke gelden voor 1 jaar vast hebben gedeponeerd	„ 9.7	3.807	„ 9.3	3.315
Giro-depos. kas Gerzon	„ 0.14	449		

1) Gemiddeld saldo te goed. 2) Einde der maand.

PRODUCTIE DER STEENKOLEN-, BRUINKOLEN- EN ZOUTMIJNEN.

(Gegevens verstrekt door den Hoofdingenieur der mijnen.)

I. Gezamenlijke Steenkolenmijnen.

	Mei 1929	Jan./Mei 1929	Jan./Mei 1928
Prod. Steenkolen in tonnen ¹⁾	954.579	4.657.490	4468.802,4
Aantal normale werkdagen	25	126	128

II. Bruinkolenmijn „Carisborg“.

	Mei 1929	Jan./Mei 1929	Jan./Mei 1928
Netto-productie in tonnen..	23.286 ²⁾	53.751,4	88.433
Aantal normale werkdagen	26	57	126

III. Zoutmijnen.

(Kon. Ned. Zoutindustrie te Boekelo.)

	Mei 1929	Jan./Mei 1929	Jan./Mei 1928
Afgeleverd:			
Geraff. zout	2.996	15.609	13.440
Industriezout	75	247	302,5
Afvalzout	93	1.103	711
Aantal normale werkdagen	25	127	127

Arbeiders.

Aantal.	Gezamenlijke Steenkolenmijnen	Bruinkolenmijn „Carisborg“	Zoutmijnen
1 Juni 1929	{ 10.571 ³⁾ 24.403 ⁴⁾	171	215
1 Juni 1928	{ 9.489 ³⁾ 24.384 ⁴⁾	167	136

1) Sedert 1 Jan. 1929 is hierbij de hoeveelheid kolenslik inbegrepen.
2) 17.230 ton ruwe bruinkool en 6.056 ton bruinkoolbrik.
3) bovengronds. 4) ondergronds.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTOS.

Ned. Disc. Wissels. 5 1/8 25 Mrt. '29	Zwits. Nat. Bk. 3 1/2 22 Oct. '25
Bel. Binn. Eff. 6 25 Mrt. '29	N. Bk. v. Denem. 5 24 Juni '26
Bk. Vrsch. in R.C. 7 25 Mrt. '29	Zweedsche Rbk 4 1/2 24 Aug. '28
Javasche Bank 5 1/2 22 Juli '29	Bank v. Noorw. 5 1/2 27 Mrt. '28
Bank van Engeland 5 1/2 7 Feb. '29	Bk. v. Tsjecho-Duitsche Rijksbank 7 1/2 25 Apr. '29
Bank v. Frankrijk. 3 1/2 19 Jan. '28	N. Bk. v. O'rijk. 7 1/2 24 Apr. '29
Belgische Nat. Bnk. 5 1 Aug. '29	N. Bk. v. Hong. 8 24 Apr. '29
Fed. Res. Bank N.Y. 6 9 Aug. '29	Bank v. Italië. 7 14 Mrt. '29
Bank van Spanje 5 1/2 19 Dec. '28	Z.-Afr. Res. bnk 6 17 Aug. '29

OPEN MARKT.

	1929				1928	1927	1914
	24 Aug.	19/24 Aug.	12/17 Aug.	5/10 Aug.	20/25 Aug.	22/27 Aug.	20/24 Juli
<i>Amsterdam</i>							
Partic. disc.	5 1/8-3/16	4 1/2-5 3/16	4 3/4-5	4 3/4-5	4 1/16-3/16	3 1/2-1/2	3 1/8-3/16
Prolong.	—	4 1/4-5 1/4	4-3/4	3 3/4-4 1/2	3 1/2-4	3 1/4-4	2 1/4-3/4
<i>Londen</i>							
Daggeld	4-1/2	3 1/2-5 1/2	3 1/2-4 1/2	3-5 1/4	2 1/2-5	2-3 1/2	1 3/4-2
Partic. disc.	5 1/2 32-1/2	5 1/2 32-1/2	5 1/16-1/2	5 3/8-1/2	4 1/4-3/16	4 1/16-3/8	2 1/4-3/4
<i>Berlijn</i>							
Daggeld	4 1/2-6 1/2	4 1/2-9	6-8 3/4	6 1/2-10	4-7	4 1/4-6	—
Partic. disc.	—	7 1/8	7 1/8	7 1/8-1/4	6 3/4	5 3/4-7/8	—
30-55 d	—	7 1/8	7 1/8	7 1/8-1/4	6 3/4	5 3/4-7/8	—
56-90 d	—	7 1/8	7 1/8	7 1/8-1/4	6 3/4	5 3/4-7/8	2 1/8-1/4
Waren-wchsel.	—	7 3/4	7 3/4	7 3/8-8	7	6-3/8	—
<i>New York</i>							
Daggeld 1)	7-1/4	6-7 1/4	6-8 1/4	7-12 1/4	7-3/4	3 1/2-3/4	1 3/4-2 1/2
Partic. disc.	5 1/4	5 1/4	5 1/4	5-1 1/8	4 3/4	3 1/4-3/4	—

1) Koers van 23 Aug. en daaraan voorafgaande weken t/m Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York *)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
20 Aug. 1929	2.49 3/8	12.10 1/8	59.44 1/2	9.77 1/2	34.71	99 3/4
21 „ 1929	2.49 1/8	12.10 3/8	59.44 1/2	9.77	34.71	99 3/4
22 „ 1929	2.49 5/8	12.10 7/8	59.45	9.77 1/2	34.71	99 3/4
23 „ 1929	2.49 1/8	12.09 1/8	59.43 1/2	9.77	34.70 1/2	99 3/4
24 „ 1929	2.49 5/8	12.10 7/8	59.43 1/2	9.77	34.70 1/2	99 3/4
26 „ 1929	2.49 9/16	12.09 5/8	59.41	9.76 1/2	34.70	99 3/4
Laagste d.w. 1)	2.49 1/8	12.09 3/8	59.42	9.76	34.68	99 3/4
Hoogste d.w. 1)	2.49 11/16	12.10 1/2	59.46	9.77 1/2	34.73	100
19 Aug. 1929	2.49 11/16	12.10 3/8	59.45 1/2	9.77 1/2	34.71	99 3/4
12 „ 1929	2.49 11/16	12.10 3/8	59.43	9.76 1/2	34.72	99 3/4
Muntpariteit	2.48 3/4	12.10 3/4	59.26	9.75	34.59	100

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
20 Aug. 1929	48.02	35.17 1/2	7.39	1.47 1/2	13.05	36.67
21 „ 1929	48.03	35.17 3/8	7.39	1.48	13.05	36.66
22 „ 1929	48.05	35.17 1/2	7.39	1.48	13.06	36.71
23 „ 1929	48.06	35.17 1/2	7.39	1.48	13.05 1/2	36.72
24 „ 1929	48.05 1/2	35.17 1/2	7.38 1/2	1.48	—	—
26 „ 1929	48.04	35.17 1/2	7.38 1/2	1.48	13.05	36.71
Laagste d.w. 1)	47.99	35.10	7.37	1.45	13.03	36.60
Hoogste d.w. 1)	48.07	35.25	7.41	1.51	13.08	36.77 1/2
19 Aug. 1929	48.01 1/2	35.17 1/2	7.39	1.47 1/2	13.05	36.66 1/2
12 „ 1929	48.02 1/2	35.17 1/2	7.40	1.47 1/2	13.05 1/2	36.60
Muntpariteit	48.—	35.—	7.40	1.48.—	13.09	48.52

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Oslo *)	Helsingfors 1)	Buenos-Aires 1)	Montreal 1)
20 Aug. 1929	66.87 1/2	66.45	66.47 1/2	6.27	104 3/4	2.48
21 „ 1929	66.87 1/2	66.45	66.47 1/2	6.27	104 3/4	2.48 1/4
22 „ 1929	66.87 1/2	66.45	66.47 1/2	6.27	104 3/4	2.48 1/8
23 „ 1929	66.87 1/2	66.42 1/2	66.45	6.27	104 3/4	2.48 1/4
24 „ 1929	66.87 1/2	66.42 1/2	66.45	6.27	104 3/4	2.48 1/4
26 „ 1929	66.87 1/2	66.45	66.47 1/2	6.28	104 3/4	2.48
Laagste d.w. 1)	66.82 1/2	66.40	66.42	6.26	104 1/8	2.47 1/4
Hoogste d.w. 1)	66.90	66.47 1/2	66.50	6.30	104 7/8	2.48 1/2
19 Aug. 1929	66.87 1/2	66.45	66.47 1/2	6.27	104	2.48
12 „ 1929	66.87 1/2	66.47 1/2	66.52 1/2	6.27	104 1/8	2.48 1/2
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	6.26 1/2	105 3/4	2.48 3/4

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

2) Wettelijk gestabilliseerd tusschen 7.53 1/4 en 7.21 1/2.

In het eerste nummer van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. metaal-saldo
24 Aug. 1929	171.900		304.400	73.300	20.820
17 " 1929	171.300		308.100	68.500	20.660
10 " 1929	171.700		309.700	59.700	23.940
27 Juli 1929	147.122	21.862	301.951	52.188	28.328
20 " 1929	148.139	20.869	305.066	49.224	27.292
13 " 1929	153.347	20.413	308.103	44.890	32.563
6 " 1929	153.453	21.499	308.098	44.013	34.108
25 Aug. 1928	172.629	14.170	316.298	54.296	38.561
27 Aug. 1927	184.281	19.395	325.273	69.309	128.414
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 ¹⁾

Data	Dis-conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
24 Aug. 1929		204.800		***	46
17 " 1929		200.000		***	45
10 " 1929		193.900		***	46
27 Juli 1929	10.870	36.417	112.736	26.144	45
20 " 1929	10.643	27.120	117.395	32.025	48
13 " 1929	10.832	27.006	112.472	30.798	49
6 " 1929	10.859	28.302	109.305	30.047	50
25 Aug. 1928	13.561	30.952	91.537	50.888	50
27 Aug. 1927	12.959	27.327	109.864	41.588	52
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	44

¹⁾ Sluippost activa. ²⁾ Basis ³⁾ metaaldekking.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten in duizenden ponden sterling.)

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities Disc. and Advances	Securities
21 Aug. 1929	138.202	370.592	28.852	5.189	25.231
14 " 1929	140.688	370.592	28.852	5.189	25.231
7 " 1929	141.432	376.203	23.978	6.835	24.329
31 Juli 1929	142.810	371.818	29.558	9.951	24.151
24 " 1929	150.700	367.332	42.134	9.427	23.673
17 " 1929	155.665	367.325	47.118	13.568	23.635
22 Aug. 1928	174.823		134.921		45.093
22 Juli 1914	40.164		29.317		33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits		Reserve	Dek-kings-perc. ²⁾
			Bankers	Other Accounts		
21 Aug. '29	73.422	14.999	64.502	36.288	32.759	27 ²⁹⁾ / ₃₂
14 " '29	73.422	14.999	64.502	36.288	30.096	25 ²⁹⁾ / ₃₂
7 " '29	74.267	8.270	67.127	37.128	25.229	22 ¹³⁾ / ₃₂
31 Juli '29	62.257	11.087	60.277	37.687	30.792	28 ¹⁾ / ₃₂
24 " '29	50.782	11.685	61.009	36.484	43.368	39 ²³⁾ / ₃₂
17 " '29	42.712	11.566	62.812	35.821	48.340	43 ¹⁹⁾ / ₁₀
22 Aug. '28	27.969	16.612	97.894		59.653	52
22 Juli '14	11.005	13.736	42.185		29.297	52

¹⁾ Zie voor wijzigingen in de bankstaat de toelichting op biz. 1080 en 1081. ²⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Data	Goud ¹⁾	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wissels	Waarv. op het buitenl.	Beleeningen	Renteloos voorschot a.d. Staat
16 Aug. '29	38.476	45	7.264	26.078	18.568	2.440	3.200
9 " '29	38.472	45	7.284	27.074	18.555	2.443	3.200
2 " '29	38.110	122	7.302	26.659	18.544	2.403	3.200
26 Juli '29	37.300	214	7.325	26.953	18.524	2.353	3.200
17 Aug. '28	30.269	732	13.568	19.133	16.933	2.089	3.200
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	—	8	769

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver-sen ²⁾	Circulatie	Rekg. Courant		
				Staat	Zelfst. amort.k.	Parti-culieren
16 Aug. '29	5.612	2.069	64.692	7.085	6.825	5.568
9 " '29	5.612	1.458	65.017	6.824	6.573	6.290
2 " '29	5.769	1.727	65.679	6.263	6.483	5.935
26 Juli '29	5.769	1.538	64.135	5.889	6.290	7.421
17 Aug. '28	5.930	1.336	60.553	8.416	2.291	4.676
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

¹⁾ Bij de stabilisatie is de goudvoorraad gewaardeerd volgens de nieuwe waarde van den franc. ²⁾ Sluippost activa.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Voornaamste posten in miljoenen Reichsmark.

Data	Goud	Daarvan bij buitenl. circ. banken ¹⁾	Deviezen als goud-dekking geldende	Andere wissels en cheques	Beleeningen
23 Aug. 1929	2.177,0	149,8	312,2	2.020,4	43,7
15 " 1929	2.150,3	149,8	302,7	2.157,3	85,8
7 " 1929	2.148,3	149,8	330,7	2.413,6	43,8
31 Juli 1929	2.148,3	149,8	333,9	2.621,2	109,1
23 " 1929	2.085,3	142,9	340,8	2.130,8	53,2
23 Aug. 1928	2.240,9	85,6	211,4	1.972,3	27,1
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effec-ten	Diverse Activa ²⁾	Circu-latie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
23 Aug. 1929	92,7	548,2	4.153,1	444,8	344,3
15 " 1929	92,7	545,7	4.291,7	452,7	343,4
7 " 1929	92,7	557,9	4.472,1	490,4	338,8
31 Juli 1929	92,9	518,5	4.725,5	515,9	338,3
23 " 1929	92,9	540,2	4.091,1	550,9	329,8
23 Aug. 1928	93,8	561,0	3.969,6	632,0	236,5
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,-	40,0

¹⁾ Onbelast. ²⁾ W.o. Rentenbankscheine 23, 15, 7 Aug., 31, 23 Juli '29, 23 Aug. '28, resp. 48; 33; 38; 8,5; 37; 60 mid.

NATIONALE BANK VAN BELGIË.

Voornaamste posten in miljoenen Belgas.

Data 1929	Goud		Goud en zilver o. d. schatkist	Binnen- en buitenland-sche wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfondsen	Voorsch. afd. Staat voor ingetrokken markten	Circulatie	Rekg. Crt.	
	Munt en metaal	Te goed in en wissel op het buitenl.						Schatkist	Partic.
22 Aug.	1013	529	44	790	41	347	2.603	34	94
14 "	1012	507	44	794	41	346	2.634	18	63
8 "	1013	486	44	803	47	346	2.618	30	60
1 "	1012	474	44	805	60	344	2.629	35	46
25 Juli	1012	451	44	781	48	347	2.554	26	75
23 Aug. ¹⁾	805	486	44	560	51	380	2.177	19	102

¹⁾ 1928.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Goudvoorraad		Wettig betaalmiddel, Zilver etc.	Wissels	
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes		In her-disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
7 Aug. '29	2.940,0	1.557,0	183,3	1.064,1	79,2
31 Juli '29	2.924,1	1.553,1	185,4	1.075,7	74,6
24 " '29	2.943,7	1.593,8	182,0	1.064,0	68,8
17 " '29	2.929,6	1.574,0	168,1	1.083,7	67,6
10 " '29	2.901,8	1.521,8	160,2	1.153,0	66,0
3 " '29	2.866,3	1.447,9	175,0	1.125,1	73,9
8 Aug. '28	2.605,4	1.180,2	150,0	1.061,3	161,8

Data	Belegd in U.S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circula-tie	Totaal Depo-sito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. ¹⁾	Algem. Dek-kings-perc. ²⁾
7 Aug. '29	157,6	1.811,0	2.377,3	165,0	70,2	74,6
31 Juli '29	147,3	1.779,4	2.397,6	161,6	70,0	74,4
24 " '29	145,7	1.780,4	2.402,1	161,4	70,3	74,7
17 " '29	153,1	1.801,2	2.394,0	161,5	69,8	73,8
10 " '29	136,1	1.833,0	2.359,7	158,8	69,2	73,0
3 " '29	141,4	1.736,3	2.437,9	158,6	68,6	72,9
8 Aug. '28	207,9	1.627,6	2.334,4	143,1	65,8	69,5

¹⁾ Verhouding totaalen goudvoorraad goudvoorraad tegenover opelschbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ²⁾ Verhouding totaalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Aantal banken	Dis-conto's en beleen.	Beleg-tingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal Depo-sito's	Waarvan time deposits
31 Juli '29	767	17.058	5.549	1.707	20.193	6.712
24 " '29	771	16.970	5.490	1.710	19.908	6.671
17 " '29	790	16.892	5.518	1.699	20.019	6.648
10 " '29	850	16.906	5.528	1.677	19.978	6.654
3 " '29	826	16.925	5.500	1.724	20.165	6.679
1 Aug. '28	636	15.861	6.589	1.739	20.344	6.913

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wokelijks opgenomen bankstaten.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN. 27 Augustus 1929.

In de afgelopen week heeft de tarwemarkt voortdurend onder den invloed gestaan van de groote hoeveelheden tarwe, welke er in de wereld aanwezig zijn, ondanks de slechte oogsten der zomertarwe in Canada en het Noord-Westen der Vereenigde Staten. Nadat van 14 tot 17 Augustus aan de tarwemarkt te Winnipeg en in navolging daarvan ook te Chicago en in Argentinië een belangrijke prijsstijging tot stand gekomen was wegens nieuwe pessimistische berichten uit Canada, waarbij ditmaal ook sprake was van vorst, is de markt in den loop der week overal aanzienlijk ingezakt. Een belangrijke rol daarbij heeft de teleurstellende omvang van de Europeesche vraag gespeeld. In de vorige week waren nog dagen voorgekomen met flinke zaken naar Engeland en ofschoon ook nu een enkelen keer aan de Engelsche markt wel eens een wat grootere omzet bereikt werd, was de vraag deze week toch ook in Engeland allerminst levendig. Men raakte nu ook daar meer onder den indruk van de zeer bevredigende tarweopbrengst in bijna alle Europeesche landen, tengevolge waarvan reeds geruimen tijd op het vasteland de vraag naar tarwe zoo slecht was geweest. Grooten indruk maakten in Engeland de hooge ramingen van den Franschen oogst, welke weliswaar sterk uiteenloopen, doch er bijna alle op schijnen te wijzen, dat Frankrijk dit jaar aanzienlijk meer dan 40 miljoen quarters tarwe zal binnenhalen en meer tarwe zal hebben dan de voor eigen gebruik benodigde hoeveelheid. Natuurlijk beteekent dit niet, dat Frankrijk geen invoer noodig zal hebben, want met het oog op de gewenschte kwaliteit meel dienen verschillende buitenlandsche soorten te worden ingevoerd. Indien echter de verwachtingen uitkomen, zal dus eindelijk het Fransche ideaal van een uitvoer-overschot bereikt zijn. Ook uit Duitschland zijn de berichten gunstig en bij het zeer goede oogstwedder wordt van de nieuwe Duitsche tarwe vooral de kwaliteit geroemd. De opbrengst zal echter waarschijnlijk wat kleiner zijn dan de zeer grootte oogst van het vorige jaar. Uit Hongarije en Zuid-Slavië wordt bij voortdurend tarwe aangeboden en daarin kwamen in den loop der week naar West-Europa van tijd tot tijd ook wel zaken tot stand. Ook Engeland deed aan deze zaken mede, hetgeen daar bijdroeg tot de flauwe stemming der markt. Vooral ook is die teveeggebracht door de laatste berekeningen van den zichtbaren wereldvoorraad, welke buitengewoon groote cijfers aangaven. Vooral is dit het gevolg van de uitermate groote overschotten der vorige oogsten, die in Canada en de Vereenigde Staten zijn overgebleven. Zij hebben ten gevolge, dat er in steeds meer havens en binnenlandsche centra van Noord-Amerika gebrek aan opslagruimte bestaat. Zeer alarmeerende berichten daarentrent kwamen deze week uit Montreal, waar een groot aantal van de Canadeesche meren aangekomen stoomschepen te vergeefs op lossing liggen te wachten. De spoorwegen zagen zich zelfs verplicht om naar Duluth en Minneapolis het vervoer van graan stop te zetten en bij al deze berichten wordt gezegd, dat de oorzaak van het gebrek aan bergingruimte voor een groot gedeelte ligt in de van het vorige jaar nog overgebleven voorraden. Zeer veel grooter dan een jaar geleden is ook in Argentinië het overschot van den vorigen tarweoogst en als resultaat van dit alles berekent Broomhall op 1 Augustus den zichtbaren wereldvoorraad op 370 miljoen bushels tegen 227 miljoen op 1 Augustus 1928, hetgeen slechts weinig minder was dan het grootste cijfer, dat in de laatste 5 jaren op dien datum was voorgekomen. Het ziet er dus nog allerminst naar uit, dat de teleurstellende opbrengst der zomertarwe in Canada en de Vereenigde Staten in dit seizoen schaarschte aan tarwe met zich zal brengen. Daarbij zijn de vooruitzichten nu in Australië veel beter dan een tijd geleden ten gevolge van den daar onlangs gevallen regen. In Argentinië blijft de regenval gering en ofschoon het nieuwe gewas er tot nog toe niet slecht bij staat, is toch algemeene regenval noodig, terwijl het tevens wel vast schijnt te staan, dat de Argentijnsche uitzaai dit jaar vrij wat kleiner is geweest dan in het vorige. Al te veel waarde hechtte de markt deze week aan deze vermindering echter

niet, omdat er ook in Argentinië nog zooveel tarwe van den vorigen oogst aanwezig is. Onder de landen, welke zich in Europa het minst voor buitenlandsche tarwe interesseeren, behoort Italië, waar tarwe uit den grooten eigen oogst zeer veel goedkooper te koop is dan overzeesche soorten. In Italiaansche marktberichten wordt zelfs beweerd, dat men daar gedurende de eerstvolgende 6 maanden geen tarwe zal behoeven te importeeren. Zeer waarschijnlijk zal dit bericht wel overdreven zijn, doch in ieder geval wijst het op de flauwe stemming in Italië en op de geringe belangstelling, welke daar nu voor buitenlandsche tarwe bestaat. Verschepingen van tarwe naar Europa zijn deze week weer niet overmatig groot geweest en ondanks eenige stijging blijft de naar Europeesche havens onderweg zijnde hoeveelheid van matigen omvang, zooals nu reeds geruimen tijd het geval is. Toch hebben zich in de Noord-Westelijke havens van het vasteland reeds aanzienlijke voorraden tarwe, vooral Argentijnsche, opgehoopt, waarmede de houders dringend aan de markt zijn tot aanzienlijk lagere prijzen dan de voor de verdere aanvoeren uit Argentinië genoteerde. De prijzen voor Plata-tarwe zijn in de laatste dagen nog extra gedrukt wegens de flauwe Argentijnsche vrachtenmarkt.

Op 26 Augustus waren de tarweprijzen aan alle overzeesche termijnmarkten vrij wat lager, al trad dan in Noord-Amerika ten slotte wel eenig herstel in wegens geruchten over exportzaken. Naar Engeland hebben die echter niet plaats gevonden, want op 26 Augustus werden daar zeer weinig zaken gedaan. Tarwe sloot te Winnipeg 9 à 10½ te Chicago ongeveer 6½ dollarcent per 60 lbs. lager dan een week tevoren. Te Chicago zijn de prijzen daardoor weer aangekomen op het peil van 13 Augustus, vóór de laatste prijsstijging begon, doch Winnipeg staat nog iets daarboven. Ook de Argentijnsche termijnmarkten sloten op 26 Augustus nog wat boven het laagste punt van Augustus, dat daar op 8 Augustus is voorgekomen, doch 45 à 55 centavos per 100 KG. lager dan op den 19den.

Bij de uitstekende resultaten van de Europeesche rogge-oogsten, welke nu voor een groot gedeelte reeds zijn binnengehaald, blijft de vraag voor overzeesche rogge zeer gering. Eenige belangstelling bestaat in Nederland en Duitschland nog wel voor goede Argentijnsche soorten en ook in Hongaarsche rogge kwamen nu en dan wel afdoeningen tot stand, maar in het algemeen wordt de markt beheerscht door het ruime aanbod van nieuwe Duitsche rogge. De daarvoor verlangde prijzen zijn juist in de laatste dagen aanmerkelijk gedaald, hetgeen naar Scandinavië en Nederland wel tot eenige vermeerdering der zaken leidde, doch tevens wees op de zeer flauwe houding der markt. In Noord-Amerika is rogge in den loop der week weer vrij wat in prijs gedaald en Chicago sloot op 26 Augustus 3½ à 4½ dollarcent per 56 lbs. lager dan een week tevoren. Ook in Amerika verkeert men ten aanzien van rogge onder den indruk van den grooten Duitschen oogst, welke volgens sommige berichten geraamd wordt op 36½ miljoen quarters tegen 33,2 miljoen in het vorige jaar. Weliswaar is later gebleken, dat laatstgenoemde raming te laag is geweest en misschien is de schatting van 36½ miljoen quarters nu wel wat te optimistisch, doch in ieder geval blijkt uit de berichten wel, dat de oogst niet kleiner zal zijn dan de buitengewoon groote opbrengst van 1928.

Aan de maïsmarkt heeft geen prijsherstel plaats gevonden, ofschoon het er nu en dan wel eens op leek, dat enige verbetering zou intreden. Bij de algemeen flauwe houding der graanmarkt was dit echter telkens van zeer korten duur en tenslotte is ook maïs aan het einde der week in bepaald flauwe stemming komen te verkeeren. Dit vindt zijn oorzaak in het binnenkomen van de zeer goede graanoogsten in Europa en de reeds op zich zelf onbevredigende vraag naar maïs, groote aanvoeren in verschillende West-Europeesche havens en wat maïs op aflading betreft in de buitengewoon groote oogsten van Zuid-Oostelijk Europa, alsmede de toeneming der verschepingen van maïs uit Zuid-Afrika. Niet slechts de tweede hand, doch ook Argentijnsche verschepers hebben zich genoodzaakt gezien stoomende partijen tot steeds lagere prijzen aan te bieden en ook op aflading in de eerstvolgende maanden hebben zij hun prijzen de laatste dagen aanzienlijk verlaagd, waartoe ook de flauwe vrachtenmarkt hun aanleiding gaf. Blijkbaar is men in Argentinië tot de overtuiging gekomen, dat het zaak is om nog zooveel mogelijk maïs naar Europa te verkoopen vóór de verschepingen van maïs uit Roemenië, Zuid-Slavië, Hongarije en Bulgarije hebben aangevangen, hetgeen in November het geval zal zijn. Bovendien bestaat dan nog de kans op verscheping van maïs uit Noord-Amerika, doch voorloopig zijn voor de mogelijkheid

DE Pandbrieven der Insulaire Hypotheekbank te Zierikzee behorende tot de beleggingsfondsen der Rijkspostspaarbank, der Rijkverzekeringsbank en van het Kroondomein. Verkrijgbaar 4½ pCts. Pandbrieven à 98 pCt. en 5 pCts. Pandbrieven à 100½ pCt.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	18/24 Aug. 1929	Sedert 1 Jan. 1929	Overeenk. tijdvak 1928	18/24 Aug. 1929	Sedert 1 Jan. 1929	Overeenk. tijdvak 1928	1929	1928
Tarwe	36.633	1.169.606	1.422.509	2.738	83.446	42.385	1.253.052	1.464.894
Rogge	4.768	144.807	136.672	—	400	—	145.207	136.672
Boekweit	218	14.376	12.859	240	430	—	14.806	12.859
Mais	39.901	500.358	658.248	15.152	132.252	143.841	632.610	802.089
Gerst	18.046	285.749	225.940	—	3.137	3.540	288.886	229.480
Haver	2.008	135.141	130.885	—	2.746	383	137.887	131.268
Lijnzaad	1.395	106.044	126.259	13.539	232.706	243.539	338.750	369.798
Lijnkoek	4.712	156.448	128.359	—	250	1.184	156.698	129.543
Tarwemeel	997	56.734	69.398	607	19.077	24.303	75.811	93.701
Andere meelsoorten	218	12.830	8.902	—	—	—	12.830	8.902

daarvan nog geen aanwijzingen aanwezig. Aan de Argentijnsche termijnmarkten heeft de maïsprijs zich eerst nog vrij goed kunnen handhaven. Te Buenos Aires althans trad slechts een kleine prijsverlaging in. De mogelijkheid, dat nieuwe stakingen in de Argentijnsche havens vastere markten voor spoedige maïs teweeg zouden brengen, veroorzaakte in het begin der week een eenigszins betere stemming, doch later werd bericht, dat de te Rosario uitgebroken staking reeds weder was geëindigd. In het vooruitzicht van den zeer grooten Roemeenschen maïs oogst zijn in de eerste helft der week de prijzen, waarvoor Donau Maïs werd aangeboden, geleidelijk verlaagd. Hiervan waren vrij geregelde zaken naar Nederland, België en Duitschland het gevolg, welke dadelijk in Roemenië eenig prijsberstel met zich brachten. Op 26 Augustus echter werd Donau Maïs weder tot dezelfde prijzen aangeboden als vóór het tot stand komen van dit prijsberstel. Ook was op dien dag maïs in Argentinië flauw en de termijnmarkten sloten daar 15 à 25 centavos per 100 KG. lager dan op den 19den.

Ook gerst is gedurende het grootste gedeelte der week van Roemenië tot steeds lagere prijzen aan de markt geweest. De verschepingen van Donau gerst waren nog klein, doch uit het sterke aanbod van Roemeensche gerst op spoedige verscheping, blijkt duidelijk, dat in zeer korten tijd een aanzienlijke toename der afladingen kan worden verwacht. Tot de dalende prijzen werden naar Duitschland vrij wat zaken in Roemeensche gerst gedaan, hetgeen, evenals voor maïs, een verhooging der Roemeensche prijzen veroorzaakte. Intusschen was ook in Noord-Amerika de gerstmarkt, die in het begin der week flauw was met aanzienlijk verlaagde prijzen, weer vaster geloopt. Tot de verhoogde vraagprijzen kwamen echter zeer weinig zaken tot stand en Roemeensche gerst werd op 26 Augustus reeds weder, althans op spoedige verscheping, tot dezelfde lage prijzen aangeboden als te voren. Met Amerikaansche gerst was dat nog niet het geval, doch voergerst uit de Vereenigde Staten, waarvan naar Nederland aanzienlijke hoeveelheden onderweg zijn, was daar voortdurend aanzienlijk beneden Amerikaansche pariteit te koop. Op 26 Augustus echter was gerst in Noord-Amerika zeer flauw en op den volgenden dag werd Amerikaansche gerst in Europa aangeboden tot vrij wat lagere prijzen dan in langen tijd was voorgekomen. Noord-Afrika is tegenwoordig niet dringend met gerst aan de markt, doch de partijen, die naar België, Duitschland en Nederland ter verscheping komen, zijn eveneens goedkoop te koop. Over het algemeen doen de groote hoeveelheden gerst, welke speciaal in Roemenië en Noord-Amerika beschikbaar zijn, duidelijk hun invloed gevoelen. Aan de termijnmarkt te Winnipeg sloot gerst op 26 Augustus 3 à 4 dollarcent per 48 lbs. lager dan een week tevoren en 10 à 11 cent beneden de prijzen van 1 Augustus.

Haver is zowel in Noord- als in Zuid-Amerika te duur in vergelijking met de telkens lagere prijzen, waarvoor gedurende deze week nieuwe Duitse haver werd aangeboden. Daarin zijn weder veel zaken gedaan naar Engeland en Nederland en vooral in Nederland was de kooplust voor Duitse haver groot. Zelfs in Groningen, waar toch van den vorigen oogst nog zeer veel haver aanwezig is, werd Duitse haver gekocht en ondanks dit alles ging een kleine prijsverlaging, welke tenslotte tot stand kwam, op 26 Augustus, weder bijna geheel te niet. Op 27 Augustus waren de prijzen zelfs weder lager dan tot nog toe was voorgekomen. Aanbod van haver uit Roemenië ontmoette belangstelling in Italië, waar daarin tot dalende prijzen nog al wat zaken tot stand gekomen zijn. Ook in Engeland interesseert men zich voor Roemeensche haver, doch behalve in Duitse soorten, werden daar, evenals in Nederland zeer weinig zaken in haver gedaan.

SUIKER.

De stemming op de verschillende suikermarkten was onregelmatig.

Na een vaste opening te New-York kwam de notering voor September termijn in het midden der week tot onder 2 d.c. De slotnoteringen waren over de geheele linie enkele punten hooger en luidden als volgt: Sp. Centr. 3.83; Sept. 2.01; Dec. 2.13; Mrt. 2.22; Mei 2.29 en Juli 2.36.

Er ging nog het een en ander om in Cubasuiker c. & fr. New York tot ca. 2 d.c.

De ontvangsten in de Atlantische havens der V. S. bedroegen deze week 47.000 tons, de versmeltingen 70.000 tons tegen 63.000 tons in 1928 en de voorraden 620.000 tons tegen 410.585 tons.

De laatste Cuba-statistiek luidt als volgt:

	1929	1928	1927
	Ton	Ton	Ton
Cubaansche prod.	5.156.315	4.037.833	4.508.521
Consumptie	94.694	79.900	93.521
Weekontv. afscheephavens...	57.755	24.261	40.898
Totaal sedert 1 Jan.	4.415.683	3.236.274	3.705.982
Weekexport	124.008	61.449	76.945
Totale export sedert 1 Jan. . .	3.534.127	2.338.376	2.843.815
Voorraad afscheephavens....	872.942	897.944	875.433
Voorraad binnenland	654.552	721.659	709.018

In Engeland bleef de markt na een vastere opening zeer kalm gestemd met iets afbrokkelende prijzen welke aan het slot als volgt luidden:

Aug. Sh. 8½; Sept. Sh. 7/10½; Dec. Sh. 8¼; Mrt. Sh. 8/7½; Mei Sh. 9/-.

De Engelsche Raffinadeurs verlaagden hunne prijzen met 3 d.

Op Java was de 2e hands suikermarkt zeer stil en brokkelden prijzen af tot $f \frac{1}{8}$ à $f \frac{1}{4}$ beneden het slot der vorige week.

Hier te lande had de termijnmarkt eveneens een uiterst kalm verloop met een zwakke tendens, terwijl in overeenstemming met New-York aan het einde der week een geringe reactie te bemerken was. De slotnoteringen zijn: Aug. $f 12 \frac{1}{2}$ à $\frac{7}{8}$; Dec. $f 13$ — à $\frac{1}{8}$; Mrt. $f 13 \frac{3}{8}$ à $\frac{1}{2}$ en Mei $f 13 \frac{1}{2}$ à $\frac{3}{4}$. De omzet bedroeg 4800 tons.

KATOEN.

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens. (In duizendtallen balen).

	1 Aug. '29 tot 16 Aug. '29	Overeenkomstige periode	
		1928	1927
Ontvangsten Gulf-Havens. } Atlant. Havens }	160	54	217
Uitvoer naar Gr. Brittannië	22	21	19
" " 't Vasteland etc.	84	99	104
" " Japan	10	29	30

Voorraden.

(In duizendtallen balen).

	16 Aug. '29	Overeenkomstig tijdstip	
		1928	1927
Amerik. havens.	545	459	948
Binnenland	184	266	350
New York	131	47	210
New Orleans	39	122	223
Liverpool	360	406	803

KOFFIE.

De betere stemming aan de termijnmarkten, waarvan in het vorig Overzicht kon worden gewag gemaakt, hield in

de afgelopen week niet aan. Met uitzondering van een klein herstel op 23 en op 27 dezer, bewogen de noteringen aan deze markten zich in langzaam dalende lijn, waardoor zij ten slotte dooreen ongeveer 1/2 à 1/3 ct. lager kwamen te staan dan een week geleden. De oorzaak hiervan was ditmaal minder te zoeken in de houding van Santos als exporteur, aangezien de kost- en vracht-aanbiedingen aldaar, eer iets opliepen, doch meer in het feit, dat het Instituut tot Permanente Verdediging van de Koffie te Sao Paulo in de laatste dagen zich van steun-aankopen op de Braziliaansche en New-Yorksche termijnmarkten onthield en dat Rio, dat in de laatste weken — in tegenstelling met Santos — onafgebroken vast was geweest, zich ditmaal iets gemakkelijker toonde (de kost- en vracht-aanbiedingen dezer soort zijn ongeveer 1/- à 1/6 per cwt. lager dan verleden week). In Nederlandsch-Indië was de stemming voor Robusta vaster en de cif-offertes zijn voor de ongewasschen Sumatra soorten 1/4 à 1/2 ct. per 1/2 KG. hooger. Gewasschen Robusta is zelfs ongeveer 2 ct. hooger.

Aan de loco-markt bleef de afzet nog altijd zeer beperkt en de officieele notering van Robusta werd in den loop der week verlaagd van 54 op 52 ct. per 1/2 KG., terwijl die van Superior Santos gehandhaafd bleef op 61 ct.

Uit verschillende productielanden werd dezer dagen eenig nieuws vernomen. Volgens indirect ontvangen berichten zou de Staat Rio de Janeiro te New-York nog een leening hebben gesloten van \$ 6 miljoen, terwijl ook de Staat Minas Geraes bezig zou zijn met pogingen om een leening aan de markt te brengen, alles waarschijnlijk voor de financiering van de koffie uit den loopenden oogst, welke voorloopig in de binnenlandsche pakhuizen zal moeten worden teruggehouden. De Amerikaansche Consul te Rio heeft telegrafisch medegedeeld, dat de te dezer plaatse reeds besproken intrekking van de indertijd door het Instituut gemaakte bepaling, dat hoogbeschreven kwaliteiten uit den loopenden Santos-oogst rechtstreeks zouden mogen worden doorgezonden naar de afscheephaven en dus niet in het binnenland zouden worden achtergehouden, te Santos groote teleurstelling heeft veroorzaakt. Verder wordt in hetzelfde telegram bevestigd, dat het weder zeer gunstig is gebleven en dat de koffieboomen zich in uitstekenden toestand bevinden. Ook deze berichtgever maakt melding van nieuwe aanplantingen, die in record-tempo worden aangelegd, in het bijzonder in Noroeste, Minas Geraes, Parana en Espirito Santo (Victoria).

Ook uit andere koffie-produceerende landen kwamen eenige oogstberichten binnen. Zoo werd bericht, dat in Ecuador aanhoudende regen ongunstig voor den koffie-oogst

was en dat deze kleiner dan gewoonlijk zou uitvallen; de kwaliteit echter zou beter zijn. Berichten uit Salvador melden, dat van den oogst 1928/29 nog circa 45.000 balen onverscheppt zijn en dat men aanneemt, dat het grootste gedeelte daarvan nog onverkocht is, daar de vraag in de laatste drie maanden zeer gering is geweest. De vooruitzichten voor den oogst 1929/30 zijn gunstig; een raming van 1 miljoen quintalen werd genoemd. Ook uit Nicaragua, Guatemala en Haïti zijn berichten ontvangen, dat de vooruitzichten voor den volgenden oogst gunstig zijn.

Volgens dezer dagen alhier ontvangen telegram bedroeg de voorraad, in de pakhuizen in het binnenland van Rio teruggehouden, op 31 Juli 317.000 balen tegen 136.000 balen op 30 Juni, hetgeen een vermeerdering beteekent van 181.000 balen.

De prijzen van gewoon goed beschreven Superior Santos op prompte verscheping zijn thans ongeveer 91/- à 94/- per cwt. en van dito Prime ongeveer 96/- à 98/6, terwijl zij van Rio type New-York 7 met beschrijving, prompte verscheping, bedragen 70/9 à 72/-.

Van Robusta op aflading van Nederlandsch-Indië zijn de prijzen in de eerste hand op het oogenblik:

Palembang Robusta, Augustus-verscheping, 34 1/2 ct.; Palembang Robusta, September-verscheping, 34 1/2 ct.; Benkoelen Robusta, Augustus-verscheping, 35 ct.; Benkoelen Robusta, September-verscheping, 35 ct.; Mandheling Robusta, Augustus-verscheping, 35 1/2 ct.; W.I.B. f.a.q. Robusta, Aug./Sept.-verscheping, 48 ct., alles per 1/2 KG., cif., uitgeleverd gewicht, netto contant.

De slot-noteringen te New-York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Sept.	Dec.	Maart	Mei
26 Aug.	\$ 14,31	\$ 13,96	\$ 13,40	\$ 12,93
19 "	" 14,35	" 13,88	" 13,39	" 12,98
12 "	" 13,76	" 13,10	" 12,70	" 12,42
5 "	" 14,20	" 13,63	" 13,22	" 12,89

Rotterdam, 27 Augustus 1929.

THEE.

De jongste Amsterdamsche thee-veiling, gehouden op 22 dezer, droeg een flauw karakter, hoewel hier dikwijls aanmerkelijk betere prijzen betaald werden dan te Londen in de Java-veiling op denzelfden dag.

De middenprijs daalde voor de Java-thee van 69 1/2 cts. tot 54 1/4 cts. en voor het Sumatra-product van 64 1/4 cts.

STATISTISCH OVERZICHT

	TARWE Hard Winter No. 2 loco Rotterdam Amsterdam per 100 K.G.		ROGGE American No. 2 ²⁾ loco Rotterdam per 100 K.G.		MAIS La Plata loco R'dam/A'dam per 2000 K.G.		GERST Amer. No. 2 ³⁾ loco Rotterdam per 2000 K.G.		LIJNZAAD La Plata loco R'dam/A'dam per 1960 K.G.		STEENKOLEN Westfaalsche/ Hollandsche bunkerkolen, ongezeefd f.o.b. R'dam/A'dam per 1000 K.G.		PETROLEUM Mid. Contin. Crude 33 t/m 33.9 ^o Bé s. g. per barrel		IJZER Cleveland Foundry No. 3 f.o.b. Middlesbrough per Eng. ton		KOPER Standaard Locoprijzen Londen per Eng. ton	
	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	\$	%	Sh.	%	£	%
Jaargemidd. 1925	17,20	100,0	13,07 ⁸	100,0	231,50	100,0	236,00	100,0	462,50	100,0	10,80	100,0	1,68	100,0	73/-	100,0	62.1/6	100,0
" 1926	15,90	92,4	11,75	89,9	174,25	75,3	196,75	83,4	360,50	77,9	17,90	163,74	1,89	112,5	86/6	118,5	58.1/-	93
Januari 1927	15,22 ⁵	88,5	12,50	95,6	165,00	71,3	222,25	94,2	362,50	78,4	13,35	123,7	1,75	104,2	85/6	117,3	55.7/6	89
Februari "	15,22 ⁵	88,5	13,05	99,8	167,00	72,1	230,00	97,5	373,75	80,8	12,10	112,0	1,70	101,2	83/6	114,4	54.16/-	88
Maart "	15,05	87,5	12,70	97,1	164,50	71,1	219,25	92,9	354,75	76,7	11,25	104,2	1,26	75,0	81/-	111,0	55.17/-	88
April "	14,80	86,0	12,82 ⁵	98,1	173,00	74,8	237,50	100,6	351,50	76,0	11,00	101,9	1,22	72,6	80/-	109,6	55.2/6	88
Mei "	15,75	91,6	13,57 ⁵	103,8	172,75	74,6	258,25	109,4	373,75	80,8	10,95	101,4	1,22	72,6	74/-	101,4	54.14/-	87
Juni "	15,60	90,7	13,20	101,0	175,25	75,8	245,00	104,2	372,75	80,6	11,00	101,9	1,22	72,6	70/-	95,9	54.2/6	88
Juli "	15,10	87,8	12,05	92,2	171,50	74,1	235,75	99,9	367,75	79,5	11,10	102,8	1,22	72,6	70/-	95,9	53.19/-	86
Augustus "	14,87 ⁵	86,5	11,45	87,6	178,50	77,1	252,50	107,0	368,25	79,6	11,05	102,3	1,22	72,6	69/-	94,5	55.5/6	86
September "	14,70	85,5	12,15	92,9	179,50	77,5	233,25	98,8	369,50	79,9	10,90	100,9	1,22	72,6	65/-	89,0	54.13/-	85
October "	13,72 ⁵	79,8	11,45	87,6	178,75	77,2	230,50	97,7	359,00	77,6	10,90	100,9	1,22	72,6	65/-	89,0	55.5/-	85
November "	13,45	78,2	12,12 ⁵	92,7	184,75	79,8	233,25	98,8	349,75	75,6	10,65	98,6	1,22	72,6	65/-	89,0	59.1/-	92
December "	13,40	77,9	12,57 ⁵	96,2	201,00	86,8	246,25	104,3	348,25	75,3	10,60	98,1	1,22	72,6	65/-	89,0	60.2/-	96
Januari 1928	13,50	78,5	12,70	97,1	207,50	89,6	247,75	105,0	361,00	78,0	10,30	95,4	1,22	72,6	65/-	89,0	62.-/	95
Februari "	13,80	80,2	12,87 ⁵	98,5	226,50	97,8	243,75	103,3	361,00	78,0	10,00	92,6	1,21	72,0	65/-	89,0	61.12/-	96
Maart "	14,60	84,9	14,00	107,1	240,75	104,0	255,75	108,4	350,75	75,8	9,95	92,1	1,19	70,8	65/6	89,7	61.3/6	96
April "	15,30	88,9	14,97 ⁵	114,5	239,50	103,5	261,00	110,6	358,25	77,5	10,05	93,1	1,19	70,8	66/-	90,4	61.14/6	96
Mei "	15,30	88,9	15,47 ⁵	118,4	238,50	103,0	260,75	110,5	372,00	80,4	10,60	98,1	1,19	70,8	66/-	90,4	62.15/-	101
Juni "	14,37 ⁵	83,6	14,27 ⁵	109,2	234,00	101,0	252,50	107,0	365,25	79,0	10,10	93,5	1,19	70,8	66/-	90,4	63.17/-	102
Juli "	14,25	82,8	13,07 ⁵	100,0	246,75	106,6	241,00	102,1	359,75	77,8	10,10	93,5	1,19	70,8	66/-	90,4	62.18/-	101
Augustus "	12,00	69,8	12,62 ⁵	96,6	214,75	92,8	226,75	96,1	350,75	75,8	10,05	93,1	1,21	72,0	66/-	90,4	62.10/6	100
September "	11,65	67,7	11,57 ⁵	88,5	198,75	85,9	198,25	84,0	350,75	75,8	10,00	92,6	1,21	72,0	66/-	90,4	63.8/-	102
October "	12,27 ⁵	71,4	12,27	93,8	218,50	94,4	189,50	80,3	366,00	79,1	9,95	92,1	1,19	70,8	66/-	90,4	65.12/-	103
November "	12,32 ⁵	71,7	12,07 ⁵	92,4	227,25	98,2	185,50	78,6	386,25	83,5	10,20	94,4	1,18	70,2	66/-	90,4	67.18/-	105
December "	12,30	71,5	11,90	91,0	220,25	95,1	180,50	76,5	373,75	80,8	10,10	93,5	1,18	70,2	66/-	90,4	70.3/-	113
Januari 1929	12,35	71,8	12,20	93,3	231,50	100,0	194,25	82,3	365,00	78,9	10,10	93,5	1,16	69,0	66/6	90,4	75.10/6	121
Februari "	12,72 ⁵	74,0	12,65	96,7	236,00	101,9	194,75	82,5	357,25	77,2	12,90	119,4	1,11	66,1	66/6	91,1	78.-/6	125
Maart "	12,65	73,5	12,62 ⁵	96,6	233,00	100,6	191,75	81,3	359,00	77,6	12,00	111,1	1,11	66,1	67/-	91,8	89.8/-	144
April "	12,12 ⁵	70,5	11,62 ⁵	88,9	218,00	94,1	185,25	78,5	373,25	80,7	11,05	102,3	1,11	66,1	68/-	93,2	82.17/6	133
Mei "	11,12 ⁵	64,1	10,57 ⁵	80,9	198,25	85,6	177,50	75,2	363,50	78,6	11,15	103,3	1,16	69,0	69/6	95,2	75.4/6	120
Juni "	10,87 ⁵	63,2	10,20	78,0	193,50	83,6	171,25	72,6	355,25	76,8	11,25	104,2	1,30	77,4	71/-	97,3	74.11/-	120
Juli "	12,80	74,3	11,20	85,6	218,50	94,4	191,25	81,0	415,50	89,8	11,25	104,2	1,30	77,4	72/6	99,3	72.12/6	117
5 Augustus	13,30	77,3	11,00	84,1	206,00	89,0	192,00	81,4	460,00	100,8	11,25	104,2	1,30	77,4	72/6	99,3	73.12-6 ⁵	118
12 "	12,85	74,7	10,90	83,4	205,00	88,6	184,00	78,0	441,00	95,3	11,25	104,2	1,30	77,4	72/6	99,3	73.15/-	118
19 "	13,50	78,5	10,60	81,1	201,00	86,8	179,00	75,8	453,00	97,9	11,25	104,2	1,30	77,4	72/6	99,3	74.2/6	119
26 "	12,80	74,3	10,50	80,3	198,00	85,5	176,00	74,6	450,00	97,3	11,25	104,2	1,30	77,4	72/6	99,3	73.17/6	119

1) Men zie voor de toelichting op dezen staat de nummers van 8 en 15 Augustus 1928 (No. 658 en 659) pag. 689/90 en 709. 2) = Western vóór de invoering * Manitoba No. 3. † Zuid-Russische.

tot 61 cts. Het totale gemiddelde was slechts 4 cts. lager dan dat van de veiling op 25 Juli, sinds welken datum de Londensche veilingen in totaal enkele pence waren ingezakt.

Vooraf voor de betere bladsoorten, i.h.b. Oranje Pecco, was de belangstelling niettemin nog zóó groot, dat deze sorteering ongeveer hetzelfde opbracht als een maand tevoren.

Van het totale aanbod ad 24.000 kn. bleven ca. 4800 onverkocht. De volgende veiling zal op 5 September worden gehouden.

De uitvoer van Java bedroeg volgens de Vereeniging voor de Theecultuur in Nederlandsch-Indië over Januari tot en met Juli 38,6 miljoen KG. (vorige jaar 35,3 miljoen), die van Sumatra's O.K. 5,7 miljoen KG. (vorig jaar 5.033.000 KG.

Volgens dezelfde bron exporteerde Ceylon gedurende die periode 159 miljoen lbs. tegen 153 miljoen verleden jaar.

Volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek beliep in dat tijdvak de aanvoer in Nederland 11,5 miljoen KG. (v. j. 11,3 miljoen KG.), de invoer tot verbruik 6,3 miljoen (v. j. 6,1) en de uitvoer 4,7 miljoen KG. (v. j. 4,1).

COPRA.

Gedurende de eerste dagen der afgelopen week was de markt kalm gestemd. Bij gebrek aan consumptie-vraag brokkelden de prijzen regelmatig af tot f 27 1/2 voor Nederl. Indische fms. voor alle termijnen.

Tegen het eind der berichtswEEK ontstond echter weer goede vraag, hoofdzakelijk van „shorts” waardoor prijzen niet weinig konden oploopen.

De markt sloot vast met koopers voor Ned. Ind. fms., alle termijnen, tot f 27%.

STEENKOLEN.

De onderhandelingen in Engeland ten aanzien van de formatie van een inter-district schema voor den verkoop van kolen vorderen goed en wanneer de voortteekenen niet bedriegen, dan zal er, voornamelijk onder den druk van regeeringswege, in Januari a.s. slechts één competent instelling bestaan, tot welke de koopers zich hebben te richten voor het verkrijgen van quotaties, in plaats van tot één van de honderden eenheden, die zich op het oogenblik nog met den verkoop van kolen bezighouden en die onder elkaar op leven en dood concurreeren. Het pikante in de situatie is, dat het voor een socialistisch Gouverne-

ment is weggelegd om de mijnbezitters aan te moedigen, hun kolen voor hogere prijzen te verkoopen dan dezen eigener beweging zouden gedaan hebben, op die wijze den stoot gevende aan het duurder worden van het product en de stijging van het algemeene indexcijfer. Het excuus is, zooals men weet, dat de verkoopprijzen van de mijnbezitters voldoende marge moeten laten om daaruit de loonen van de mijnwerkers te kunnen verhoogen.

Niet onwaarschijnlijk hebben zij, die reeds kochten voor levering over het volgende jaar, verstandig gedaan.

De prijzen zijn als volgt:

- Northumberland Ongezeefde .. f 11,35
- Durham Ongezeefde „ 12,70
- Cardiff 2/3 Large, 1/3 Smalls .. „ 13,25
- Schotsche Gezeefde (Pr. Lothains) „ 11,75
- Yorkshire Gewasschen Doubles „ 13,15
- Westfaalsche Veförder „ 13,—
- „ Vlamstukken I... „ 14,—
- „ Smeenootjes „ 13,50
- „ Gasvlamförder .. „ 12,75
- „ Gietscokes „ 17,—
- Hollandsche eierbriketten „ 14,50

alles per ton van 1000 KG., franco station Rotterdam/Amsterdam.

Ongezeefde bunkerkolen f.o.b. Rotterdam/Amsterdam f 11.25.

Markt prijshoudend. 27 Augustus 1929.

IJZER.

De positie van de Continentale ruwijzermarkt is in den loop van de laatste twee weken iets zwakker, terwijl de Cleveland markt, tengevolge van de vacaties uiterst kalm is. Het Roheisenverband verkoopt voor September tegen onveranderde prijzen en voorwaarden.

De aanvankelijk iets verbeterde stemming van de staalmarkt is de laatste week weer minder gunstig geworden. Er gaat zeer weinig om.

VERKEERSWEZEN.

VRACHTENMARKT.

Graan van Noord-Amerika. De eenigszins betere stemming, waarvan in het laatste rapport sprake was, heeft zich niet door vraag van beteekenis doen blijken, integendeel, het aantal definitieve orders was zeer gering, terwijl slechts lage vrachten in uitzicht werden gesteld. Van

GROOTHANDELSPRIJZEN¹⁾

TIN coprijzen onden per Eng. ton		KATOEN for Middling locoprijzen New York per lb.		WOL gekamde Australische, Merino, 64's Av. loco Bradford per lb.		WOL gekamde Australische, Crossbred Colonial Carded, 50's Av. loco Bradford per lb.		RUBBER ⁴⁾ Standaard Ribbed Smoked Sheets loco Londen per lb.		SUIKER Witte kristal- suiker loco R'dam/A'dam. per 100 K.G.		KOFFIE Robusta Locoprijzen Rotterdam per 1/2 K.G.		THEE Afl. N.-I. thee. A'dam gem. pr. Java- en Suma- trathee p. 1/2 K.G.		Indexcijfer v/h. Centr. B. v. d. Stat., herleid van 1913 = 100 tot 1925 = 100	Indexcijfer van The Economist, herleid 1927 = 100 tot 1925 = 100
171-	100.0	23,25	100.0	55,00	100.0	29,50	100.0	2/11,625	100.0	18,75	100.0	61,375	100.0	84,5	100.0	100.0	100.0
176/6	111,1	17,55	75,5	47,25	85,9	24,75	83,9	2/-	67,4	17,50	93,3	55,375	90,2	94,25	111,5	93,2	92,9
13/6	114,4	13,45	57,5	45,00	81,8	25,25	85,6	1/7,375	54,4	22,00	117,3	50	81,5	71	84,0	93,5	88,9
8/6	118,2	14,15	60,6	46,25	84,1	26,00	88,1	1/7,125	53,7	21,125	112,7	48,75	79,4	71,25	84,3	94,2	89,9
15/-	119,4	14,25	61,3	47,75	86,8	26,50	89,8	1/8,25	56,8	20,625	110,0	48	78,2	70	82,8	92,9	89,2
1/-	116,1	14,75	63,4	47,50	86,4	26,25	89,0	1/7,875	55,8	20,25	108,0	48	78,2	72,25	85,5	92,3	88,7
12/-	112,9	16,15	69,5	47,00	85,5	26,00	88,1	1/7,75	55,4	20,25	108,0	47	76,6	86,5	102,4	93,5	90,4
9/6	113,2	16,85	72,7	47,25	85,9	26,00	88,1	1/6	50,5	18,375	98,0	47	76,6	81,25	96,2	96,1	89,6
15/6	110,7	17,90	77,0	48,50	88,2	26,50	89,8	1/4,75	47,0	18,625	99,3	47	76,6	84	99,4	97,4	92,2
-16	111,5	19,70	84,7	48,50	88,2	26,50	89,8	1/5,25	40,8	18,50	98,7	45,375	73,9	—	—	96,1	90,2
12/6	109,8	22,05	94,4	50,00	90,9	26,50	89,8	1/4,25	45,6	17,875	95,3	44,25	72,1	94,5	111,8	96,8	89,1
2/6	100,9	20,65	88,8	50,25	91,4	26,75	90,7	1/4,375	46,0	16,875	90,0	45,25	73,7	93	110,1	96,8	88,6
4/6	100,9	20,25	87,1	52,25	95,0	28,50	96,6	1/6,5	51,9	17,25	92,0	46	74,9	96	113,6	97,4	88,9
13/6	101,8	19,70	84,7	51,50	93,6	28,75	97,3	1/7,75	55,4	17,875	95,3	46	74,9	89,25	105,6	97,4	88,2
1/-	97,4	19,25	82,8	53,00	96,4	29,75	100,8	1/7,25	54,0	17,375	92,7	46	74,9	84,5	100,0	98,7	87,9
10/6	89,2	18,35	78,9	54,75	99,5	31,75	107,6	1/3,75	44,2	16,75	89,3	46	74,9	79,5	94,1	96,8	87,9
17/6	89,3	19,35	83,2	55,00	100,0	32,25	111,9	1/0,75	35,8	16,875	90,0	47	76,6	79	93,5	98,1	89,2
6/-	89,5	20,65	88,8	54,50	99,1	33,00	111,9	-19,375	26,3	16,875	90,0	47	76,6	74,25	87,9	98,7	90,5
19/-	88,1	21,55	92,7	54,25	98,6	32,25	109,3	-9	25,3	16,625	88,7	48,25	78,6	78,25	92,6	98,1	91,2
8/6	83,4	21,35	91,8	55,50	100,9	31,75	107,6	-19,25	26,0	15,75	84,0	49	79,8	73,25	86,7	98,7	89,8
19/-	80,9	21,75	93,5	53,00	96,4	31,25	105,9	-19,25	26,0	15,50	82,7	49,875	81,3	71,25	84,3	95,5	88,2
18/-	80,9	19,30	83,0	51,75	94,1	30,00	101,7	-19,25	26,0	16,00	85,3	51,875	84,5	67,75	80,1	92,9	86,6
7/6	81,9	18,55	79,8	47,00	85,5	29,00	98,3	-18,5	23,9	15,875	84,7	52,75	86,0	70,25	83,1	93,5	85,4
19/-	84,8	19,45	83,7	46,25	84,1	27,25	92,4	-18,8	24,7	14,625	78,0	53	86,4	73	86,4	94,2	85,1
10/6	88,8	19,90	85,6	47,25	85,9	27,50	93,2	-18,625	24,2	14,00	74,7	53	86,4	75,75	89,6	95,5	85,1
8/-	87,2	20,45	88,0	46,25	84,1	28,00	94,9	-18,5	23,9	13,925	74,3	51,75	84,3	76,5	90,5	95,5	84,8
7/6	84,9	20,20	86,9	46,75	85,0	28,75	97,3	-19,875	27,9	13,775	73,5	53,125	86,6	77,25	91,4	94,2	84,6
11/-	85,0	20,10	86,5	44,25	80,5	27,75	94,1	1/-	33,7	13,375	71,3	54	88,0	74,25	87,9	94,2	85,4
0/6	84,4	21,25	91,4	44,00	80,0	27,50	93,2	1/0,125	34,0	13,50	72,0	54	88,0	72,75	86,1	94,8	85,8
5/6	79,2	20,45	88,0	43,25	78,6	27,25	92,4	-10,5	29,5	13,375	71,3	54	88,0	74,25	87,9	92,9	83,9
5/6	75,3	19,40	83,4	41,50	75,5	26,25	89,0	-10,875	30,5	12,25	65,3	54	88,0	73,50	87,0	91,6	81,7
5/-	76,5	18,75	80,6	40,00	72,7	25,75	87,3	-10,625	29,8	12,00	64,0	54	88,0	69,50	82,2	91,0	81,9
5/6	79,9	18,65	80,2	38,75	70,5	24,75	83,9	-11	30,9	13,425	71,6	54	88,0	68,50	81,1	91,0	83,7
1/-5	81,35	18,856	81,16	37,7510	68,610	24,0010	81,410	-11,06255	31,15	13,25	70,7	54	88,0	57,5014	68,014	—	—
5/-	79,9	18,107	77,87	37,2511	67,711	24,0011	81,411	-10,5625	29,6	13,00	69,3	54	88,0	—	—	—	—
12/6	80,4	18,208	78,38	37,0012	67,312	24,0012	81,412	-10,125	28,4	13,00	69,3	54	88,0	—	—	—	—
7/6	80,3	18,659	80,29	—	—	—	—	-10,25	28,8	12,875	68,7	52	—	—	—	—	—

1) Huidige officiële noteeringswijze (Jan. 1928). 2) = Matting vóór de invoering van de huidige officiële noteeringswijze (Jan. 1928). 3) Jaar- en maandgemiddelden afgerond op 1/8 pence. 4) 6 Aug. 5) 2 Aug. 6) 9 Aug. 7) 16 Aug. 8) 23 Aug. 9) 1 Aug. 10) 8 Aug. 11) 15 Aug. 12) 23 Aug. 13) 22 Aug.

Montreal is een boot van 35.000 qtrs. naar Rotterdam tegen \$ 0,09½ basis zwaar graan bevracht met opties licht graan tegen de gebruikelijke toeslagen, en ¼ licht graan gegarandeerd, voor begin September laden. Sindsdien wordt \$ 0,09 voor dergelijke orders aangeboden, doch zal het eerstgenoemde cijfer wel herhaald kunnen worden. Voor eind September/begin October is een boot van gelijke grootte naar dezelfde loshaven tegen \$ 0,11, basis zwaar graan, opgenomen; dit kan herhaald worden. De eenige andere aangeboden order is voor handige September tonnage naar U.K. tegen 2/3 per qtr. zwaar graan, en blijft het aanbod van lading te gering, en de genoteerde cijfers te laag om ballast-booten te interesseeren.

Van de *Northern Range* gaat nog steeds niets om, terwijl van de *Gulf* de definitieve vraag beperkt is tot een paar orders voor September booten naar Griekenland tegen 4/3 per qtr.

La Plata. Door de terughoudendheid der afladers en het groote aanbod van onbevrachte en geannuleerde booten, heeft op de vrachtenmarkt van de La Plata als het ware een ineensstorting plaats gehad. In het begin der afgelopen week werden handige booten van de Bovenrivier naar U.K./Continent tegen 22/6 afgesloten voor Augustus laden, en werd 21/- betaald voor booten van middelmatige grootte in dezelfde positie. Sindsdien heeft een 5200 tonner voor zeer prompt laden 20/6 geaccepteerd, terwijl voor een 8000 tonner in ongeveer dezelfde positie 19/- van de Bovenrivier naar Londen of Liverpool, met een reductie van 6 d. naar Antwerpen of Rotterdam betaald is. Van Buenos Aires werden bevracht een zeer prompte boot van 8000 ton tegen 16/6 naar Antwerpen of Rotterdam en een 6700 tonner, 10 pCt., met cancelling 10 September, tegen 16/9 naar U.K./Continent, met de optie Bahia Blanca laden tegen hetzelfde cijfer. Van Bahia Blanca werd een 7000 tonner naar Antwerpen of Rotterdam tegen 17/6 afgesloten. Verder werd tonnage opgenomen van Buenos Aires naar Montreal en/of Quebec tegen 18/6 naar één en 19/- naar beide havens.

Noord Pacific. De vraag naar graanbooten was wederom zeer gering. De eenige prompte order is voor een handige boot per eind September/October van Portland of Puget Sound naar U.K./Continent op basis van 28/-. Voor eind October/November en November/December wordt nog steeds 27/6 genoteerd van Vancouver naar U.K./Continent, met de gebruikelijke opties, maar reeders vertoonen voor alsnog geen interesse tegen een dergelijk cijfer.

Suiker van West-Indië. Terwijl de markt gedurende de afgelopen week veel stiller was, zijn de vrachten vastgebleven door het tekort aan tonnage. De eenige afsluiting betreft een 7000 tonner van Cuba naar U.K./Continent per eerste helft September tegen 18/3 en aan het eind der afgelopen week werden nog slechts twee definitieve orders aangeboden, nl. 6000 ton voor U.K./Continent tegen 18/6 en een even groote lading naar Gothenburg tegen 20/-, beide voor eerste helft September verscheping.

Chikisalpeter. De vraag naar wilde booten bleef matig. De beschikbare scheepsruimte is aanzienlijk toegenomen tengevolge van de slechte vrachtenmarkt van La Plata, en als gevolg daarvan hebben de salpetervrachten een sterke daling ondergaan. Een Augustus/September boot van 7300 ton, 10 pCt., die van Brazilië in ballast gegaan is, werd opgenomen tegen 25/9 naar Bordeaux/Hamburg range, met de opties Noord-Spanje tegen 26/9, Middellandsche Zee 27/9 en Alexandrië 28/9; een September boot van 8000 maximum is afgesloten naar Bordeaux/Hamburg range tegen de lage vracht van 25/6 en daarna zijn nog twee booten van ongeveer gelijke grootte per October tegen de basis vracht van 25/6 naar Bordeaux/Hamburg range bevracht met de optie Middellandsche Zee (exclusief Spanje) tegen 27/6 en één der booten met de optie Spaansche Middellandsche Zee tegen 28/3. Aan het einde der week kan nog tonnage geplaatst worden op dezelfde basis, doch de vraag betreft kleinere booten die echter niet zoo gemakkelijk te krijgen zijn. Verder is nog een order voor een zeer handige boot naar Granville aan de markt, waarvoor waarschijnlijk 28/9 te maken is.

Voor lijnruimte bestond heel weinig belangstelling en werden slechts 3000 ton per 25 Augustus/30 September naar Antwerpen, Rotterdam of Hamburg tegen 20/9 (netto) met de optie Duinkerken of Delfzijl tegen 1/6 extra geboekt. Op deze basis kan waarschijnlijk verdere ruimte geplaatst worden.

Naar de Vereenigde Staten (Galvestone/Boston range) wordt nog steeds \$ 5.25 per Augustus/September en September genoteerd.

Burmah. Deze markt is ongewijzigd.

Donau. Deze markt was wederom zeer levendig en vele booten van 4500 tot 7000 ton lading werden per Augustus/September, September en October afgesloten. Naar Antwerpen/Hamburg range werd 18/3 betaald, met een reductie van 6 d. naar Antwerpen of Rotterdam. Ook een handige boot is gesloten naar Hull direct tegen 18/9. Van de kusthavens werd een groote boot van 8000 ton lading bevracht tegen 13/- naar Antwerpen of Rotterdam, 13/3 Antwerpen/Hamburg range, voor Augustus laden, en een iets kleinere boot, per Augustus/September, tegen het zelfde cijfer.

Zwarte Zee. Bevrachters toonen meer belangstelling in scheepsruimte en noteeren thans 15/-, basis Continent, echter zonder succes.

Middellandsche Zee. De ertsbevrachters zijn eenigszins gehandicapt, doordat zooveel tonnage naar den Donau gaat, en ofschoon de vrachten niet belangrijk veranderd zijn, is men van meening, dat zij vaster zullen worden. De volgende afsluitingen zijn gedaan: Algiers/Rotterdam 5/1½, Melilla/Rotterdam 5/1½, Bona/Tyne Dock 7/3, Middlebrough 7/9, Cartagena/Port Talbot 7/-, Les Falaises/Rotterdam 6/6 en Hornillo Bay/Rotterdam 6/1½.

Het aanbod van phosphaat-ladingen is vrij groot. Voor Tunis/Rotterdam wordt 8/6 genoteerd, Ipswich 11/6, Ayr 10/-, Antwerpen 8/-, Bona/Danzig 8/9 en Hamburg of Harburg 7/6. Van Alexandrië werden thans hogere vrachten geboden en een boot van elke grootte kan naar Hull geplaatst worden tegen 10/- per 60 cbft. Voor katoenzaad naar Greenock wordt 14/- genoteerd, voor kleinere booten per eerste helft October, en het zelfde cijfer naar U.K. voor handige booten per laatste helft October.

Noord-Spanje. Er zijn niet veel afsluitingen tot stand gekomen en scheepsruimte schijnt schaarsch te worden. Afgesloten werd: Bilbao/Cardiff 6/9 en 6/10½, Duinkerken 6/9, Rotterdam 6/1½, en Dicio/Port Talbot 7/6.

Kolen van U.K. Deze markt kenmerkt zich hoofdzakelijk door een sterke stijging in de vrachten naar Z.-Amerika en er is 15/- van Wales naar Buenos Aires en 14/6 naar Rio, optie Santos. Deze stijging is voornamelijk ontstaan door de inzinking der terugkeerende vrachten. De vrachten naar de Middellandsche Zee schijnen iets gemakkelijker te worden en prompte booten hebben moeite „stems” te krijgen. Van Zuid-Wales werd afgesloten: Rouaan 4/10½, Lissabon 8/9, Algiers 9/-, Barcelona 12/3, Marseille 9/9, West-Italië 9/-, Piraeus 12/-, Port Said 11/1½, Alexandrië 11/4½, Canarische Eilanden 10/-, Buenos Aires 15/-, Rosario 16/- en Montreal 8/6, en van de Oostkust: Stettin 5/9, Hamburg 4/-, Antwerpen 3/3, Rouaan 4/6, Bordeaux 7/6, Oran 9/-, Marseille 10/9, West Italië 9/-, Piraeus 13/-, Singapore 21/- en Las Palmas 10/1½.

RIJNVAART.

Week van 18 t/m. 24 Augustus 1929.

De aanvoeren van zeezijde bleven ongewijzigd. Scheepsruimte bleef bij tamelijke vraag tot het laatst der week voldoende beschikbaar. De ertsvracht voor de Ruhrhavens bedroeg gemiddeld f 0,70/0,80 met resp. 4 en 8 losdagen, per last. Naar den Bovenrijn werd uitsluitend in daghuur bevracht, voor groote schepen varieerden de huren tusschen 3—3½ en voor kleinere schepen tusschen 3¼ ad 3½ ct. aflevering Ruhrhavens of na ontlossing uit de huur. Het sleeploon bedroeg gemiddeld 35 cts. tarief. De waterstand werd wassend. In het laatst der week werd naar den Bovenrijn op ca. 2.10 m. en naar den Benedenrijn op 2.80 m. afgeladen.

In de Ruhrhavens liep de vracht voor exportkolen van Mk. 1.80 tot Mk. 1.40 per ton. inclusief sleepen voor Rotterdam, terug. Deze daling werd veroorzaakt door minder drukke verscheping, alsmede door het feit, dat te Rotterdam vele schepen gecharterd werden om in de Ruhrhavens kolen te laden, welke scheepsruimte nog werd aangevuld met een groot aantal, dat in de Ruhrhavens ledig ter beschikking kwam.